

Uppföljning av upphandlande myndigheters användning av e-upphandling

2011-01-24

Rapport

KAMMARKOLLEGIET
GRUNDAT 1539

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
2	Bakgrund och syfte.....	2
3	Metod och genomförande.....	2
4	Avgränsning	3
5	Svarsfrekvens och påverkande faktorer	3
6	Redovisning av resultat	3
7	Bilaga	8

1 Inledning

Denna rapport utgör en sammanställning av resultatet från en enkätundersökning som riktade sig till upphandlande myndigheter i Sverige avseende deras användning av elektronisk upphandling (e-upphandling). Undersökningen genomfördes under november månad 2010.

2 Bakgrund och syfte

Ett av Upphandlingsstödet uppdrag är att bidra till att förutsättningar skapas för att hela inköpsprocessen ska kunna genomföras elektroniskt. En avgörande faktor för att kunna mäta om detta mål uppfylls är att mäta och följa upp hur de upphandlande myndigheternas övergång till e-upphandling utvecklas.

Begreppet e-upphandling är inte helt tydligt, vilket också framgår från några av kommentarerna i enkäten. En definition som använts är "en helt obruten elektronisk process från framtagande av förfrågningsunderlag till färdigt kontrakt där inmatad information återanvänds genom hela processen och inte behöver registreras flera gånger". Att döma av några kommentarer från enkäten är denna definition inte allmänt vedertagen.

Det finns få mätningar av användning av e-upphandling inom offentlig sektor. Enligt Stockholms Handelskammars e-förvaltningsindex för 2010 har kommunerna i genomsnitt 40 % och de statliga myndigheterna i genomsnitt 32 % av maximalt möjliga poäng för ett antal definierade frågor inom området e-upphandling¹. Enligt uppskattningar från systemleverantören OPIC har ca 30-35 % av alla upphandlande myndigheter anskaffat elektroniska upphandlingssystem.

Syftet med undersökningen är att åstadkomma en aktuell helhetsbild över de upphandlande myndigheternas användning av e-upphandling. För att följa hur bilden utvecklar sig planeras återkommande enkäter framöver.

3 Metod och genomförande

Undersökningen genomfördes i form av en webbenkät som under november månad 2010 skickades till kommuner, landsting och statliga myndigheter i Sverige. Enkäten skickades till respektive upphandlande myndighet via dess officiella registrator för vidarebefordran till upphandlingschef/ansvarig.

Kommuner och landsting identifierades via Sveriges kommuner och landstings webbplats, och de statliga myndigheterna via sammanställningen "Myndigheter i den statliga

¹ <http://www.chamber.se/e-index-2010>

redovisningsorganisationen” på Ekonomistyrningsverkets webbplats. Statliga myndigheter med färre än 30 anställda exkluderades från enkäten. Statliga och kommunala bolag samt offentligt styrda organ och inköpscentraler ingår inte heller i undersökningen.

4 Avgränsning

Frågorna i enkäten behandlar stöd för e-upphandling dvs. den del av inköpsprocessen som börjar med framtagande av förfrågningsunderlag och avslutas med kontraktsskrivning. Elektroniskt stöd för de delar i processen som kommer efter kontraktsskrivning avseende avrop mot ramavtal och beställningar berörs endast kort i enkäten.

5 Svarsfrekvens och påverkande faktorer

Den totala svarsfrekvensen på enkäten blev enligt följande:

Kategori	Antal utskick	Antal svar	Svarsfrekvens
Kommuner	290	167	58 %
Landsting	21	14	67 %
Statliga myndigheter	172	124	72 %
Summa	483	305	63 %

Några av de upphandlande myndigheterna samordnar sina upphandlingar via gemensamma upphandlingsorganisationer. Det rör sig främst om kommuner som samordnar upphandlingar regionvis. Några av dessa regioner/grupper har enbart skickat ett svar som täcker hela gruppen/regionen. Detta har dock inte beaktats särskilt i denna undersökning som gått ut till varje enskild upphandlande myndighet. Den verkliga svarsfrekvensen är därmed något högre än vad som redovisas i denna rapport. Detta gäller främst för kommunerna.

10 av de totalt 11 statliga myndigheter som fram t.o.m. 2010 ingick i den statliga inköpssamordningen har svarat på enkäten. Av dessa har endast en svarat att de idag använder e-upphandling. Dessa myndigheter har i första hand svarat i rollen som upphandlare åt den egna organisationen.

6 Redovisning av resultat

Nedan presenteras en övergripande bild av resultatet från enkäten. Det detaljerade resultatet för samtliga frågor redovisas i separat bilaga.

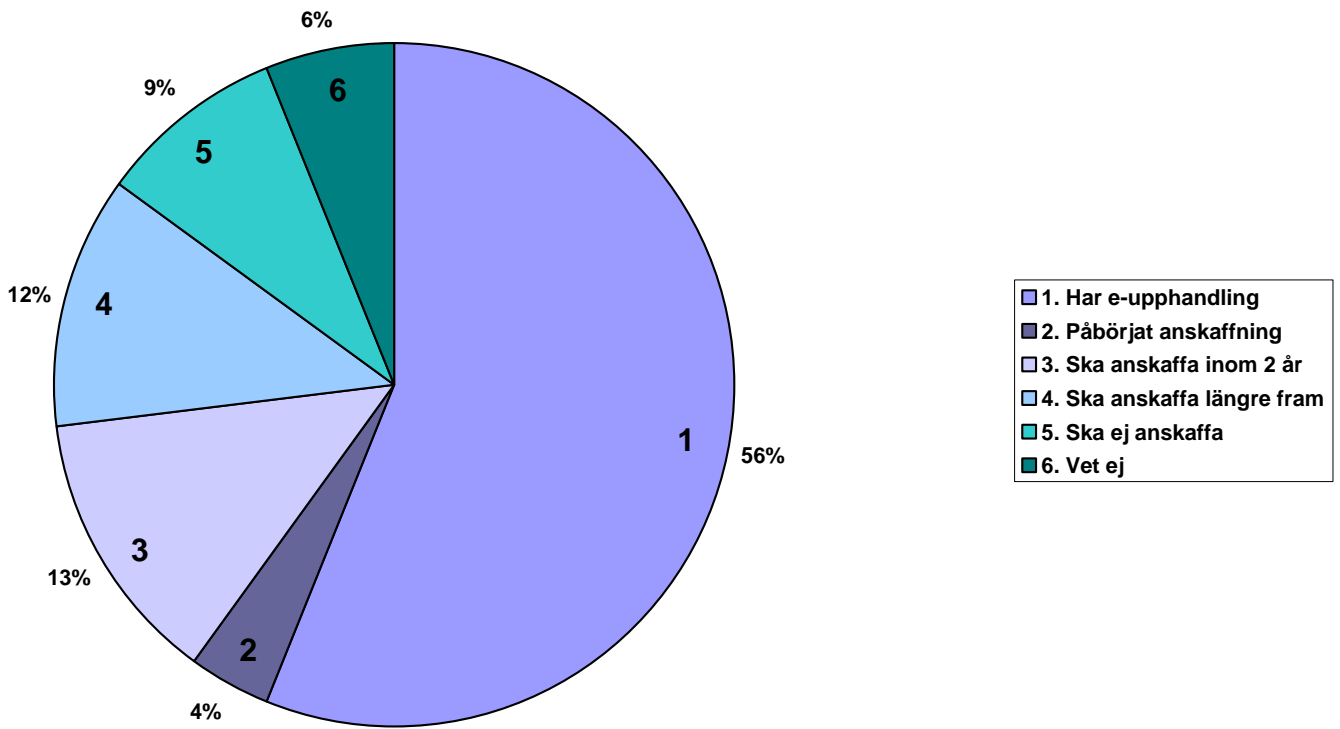
Resultatet visar att 56 % av kommunerna, 50 % av landstingen och 28 % av de statliga myndigheterna använder någon form av verktyg för e-upphandling. Den främsta anledningen till att användningen av e-upphandling är lägre bland de statliga myndigheterna är att en stor andel av dem är relativt små. De använder sig i stor utsträckning av de statliga ramavtalen och gör få egna upphandlingar.

Utifrån enkätsvaren planerar 17 % av kommunerna, 29 % av landstingen samt 31 % av de statliga myndigheterna att anskaffa verktyg för e-upphandling inom de närmaste två åren. Därutöver angav 12 % av kommunerna, 14 % av landstingen samt 19 % av de statliga myndigheterna att de också planerar anskaffningar, fast på längre sikt.

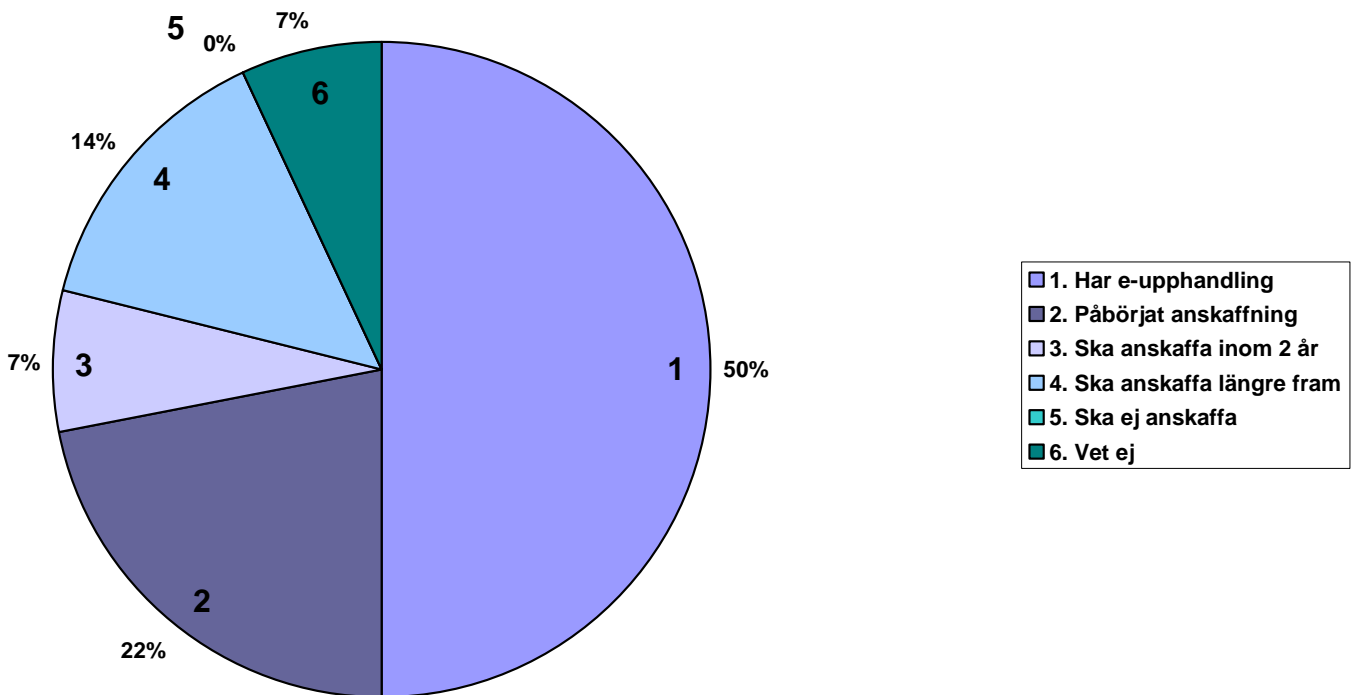
Av de kommuner och statliga myndigheter som inte räknar med att gå över till e-upphandling anger majoriteten att det beror på att de gör för få upphandlingar för att det ska löna sig att investera i ett verktyg. Några anger brist på kompetens och resurser eller att deras respektive organisationer för närvarande inte prioriterar denna fråga. Samtliga landsting har angett att de planerar att införa e-upphandling.

I diagrammen nedan framgår hur den aktuella bilden för övergången till elektronisk upphandling ser ut för kommuner, landsting och statliga myndigheter, dels separat, dels totalt för alla upphandlande myndigheter.

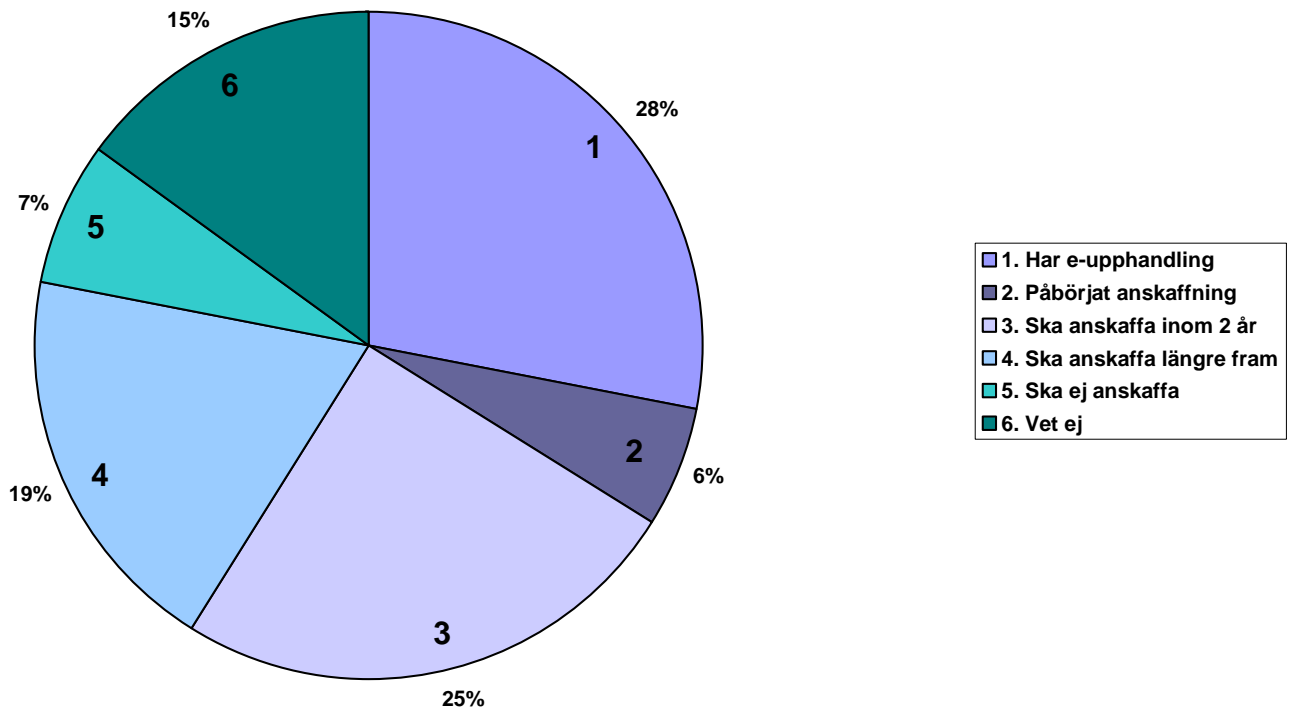
Kommuner

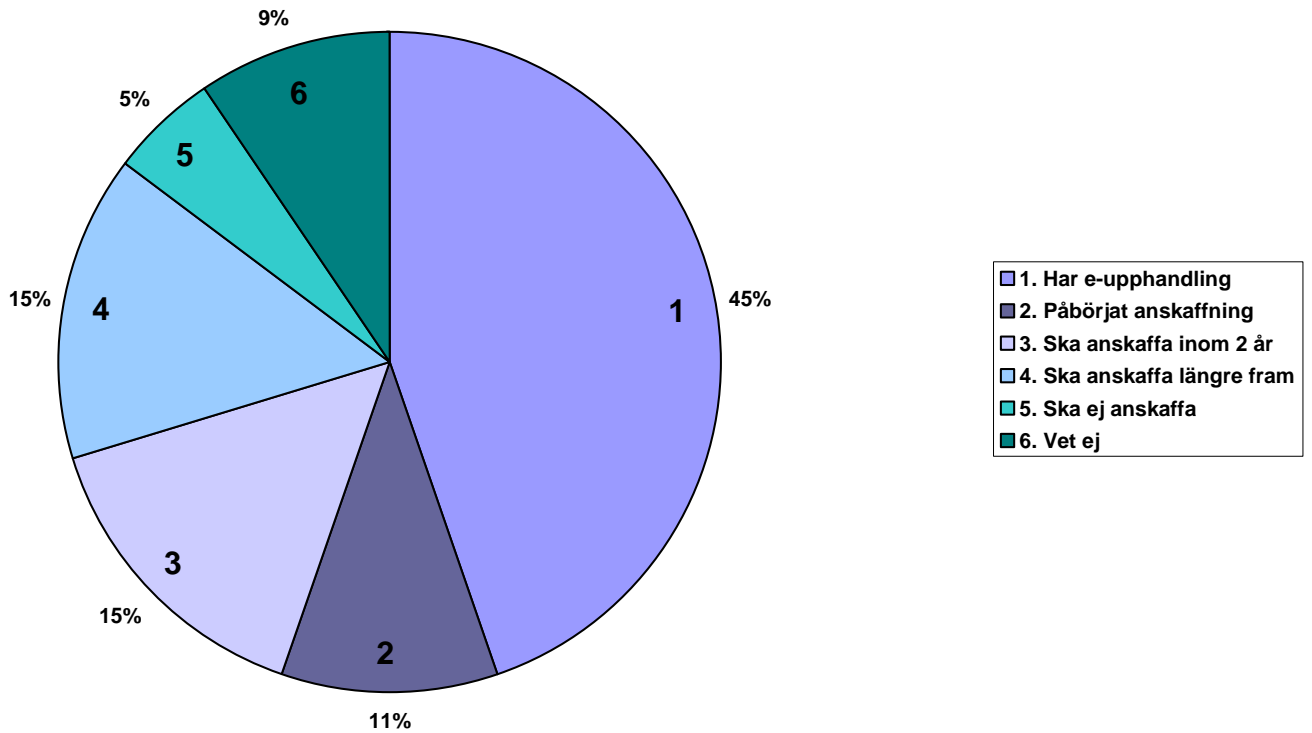
Landsting

Statliga myndigheter

Totalt för samtliga upphandlande myndigheter

Av de upphandlande myndigheter som har gått över till e-upphandling är det mycket få som gjort någon faktisk beräkning av vilken vinst eller besparing de gjort. Dock anser en klar majoritet att det blivit mycket enklare eller något enklare med det elektroniska förfarandet. Det finns dock ett antal respondenter, främst bland landstingen, som inte har någon uppfattning i frågan.

Av de upphandlande myndigheter som använder e-upphandling har 52 % av kommunerna, 38 % av landstingen och 75 % av de statliga myndigheterna angett att de använder sina verktyg för samtliga upphandlingar. Övriga har svarat att de använder verktygen för vissa typer av upphandlingar eller vissa enheters eller avdelningars upphandlingar.

Vidare framgår det av undersökningen att de flesta av de upphandlande myndigheterna inte använder sina verktyg för samtliga moment i upphandlingsprocessen. De moment där verktygen används mest är vid utformning av annons och annonsering, hantering och publicering av frågor och svar, öppning och registrering av anbud samt utformning och distribution av tilldelningsbeslut. De moment där verktygen används minst är vid kontroll och kvalificering av anbudsgivare, utvärdering av anbud samt utformning av kontrakt/avtal.

Många av de upphandlande myndigheterna har kommenterat att de ännu inte använder sina verktyg fullt ut. Ofta beror det på att de relativt nyligen har anskaffat dem och planerar att successivt införa fler av verktygens funktioner efterhand. Några har också angett att e-upphandling passar vissa typer av upphandlingar bättre än andra, t ex. att fördelarna blir högre vid upphandling av standardiserade varor i stora volymer jämfört med upphandling av mer komplexa entreprenader. En viktig synpunkt som framhållits är att verktygen i sig inte automatiskt ger besparingar. Lika viktigt är bl.a. att se över sina inkösrutiner, förbättra intern kommunikation och samarbete inom sin organisation samt att eventuellt minska antalet beställare.

Av de upphandlande myndigheter som inte använder e-upphandling anser ca en tredjedel att de skulle behöva extern hjälp vid övergången till ett elektroniskt förfarande. Exempel på stöd som efterfrågas är allmän information och vägledning om e-upphandling och aktuella programvaror, stöd för processer samt hjälp med kravställning, utvärdering och implementering av verktyg. Inhämtande av erfarenheter från andra upphandlande myndigheters införandeprojekt samt gemensamma upphandlingar av system är andra åtgärder som nämnts. Flera efterfrågade också ett centralt ramavtal för e-upphandlingsverktyg.

Sammanfattningsvis kan konstateras att resultatet från enkäten visar att intresset för e-upphandling är stort på de upphandlande myndigheterna och deras övergång till ett elektroniskt upphandlingsförfarande går snabbt. Om övergången går enligt de planer som indikerats i enkäten kommer 73 % av kommunerna, 79 % av landstingen och 59 % av de statliga myndigheterna att tillämpa e-upphandling inom två år.

7 Bilaga

Bilaga 1: Redovisning av detaljerat resultat för samtliga frågor

Uppföljning av upphandlande myndigheters användning av elektronisk upphandling (e-upphandling)

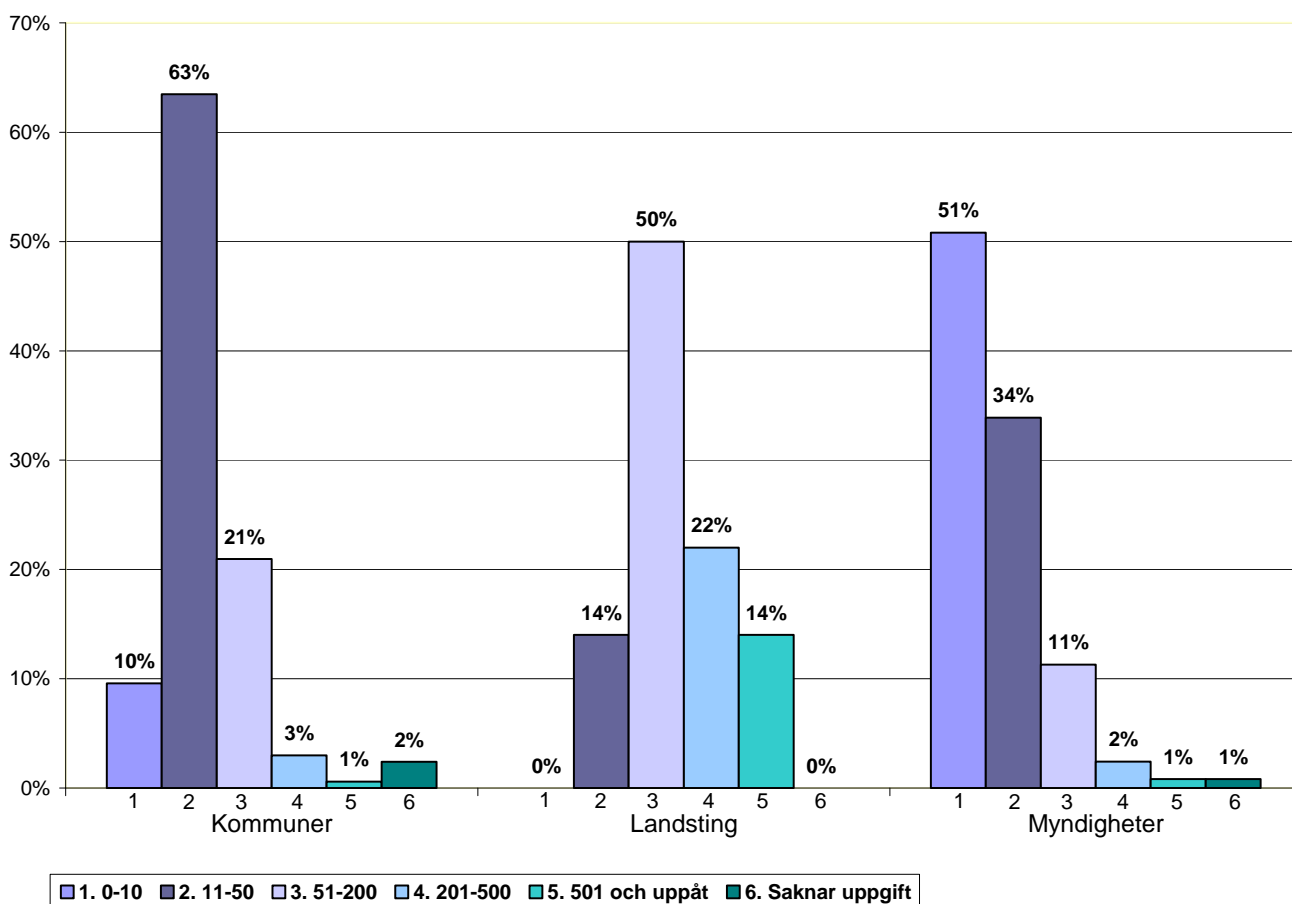
Redovisning av detaljerat resultat för samtliga frågor

I denna bilaga redovisas det detaljerade resultatet för samtliga frågor i enkäten fördelat på kommuner, landsting och statliga myndigheter.

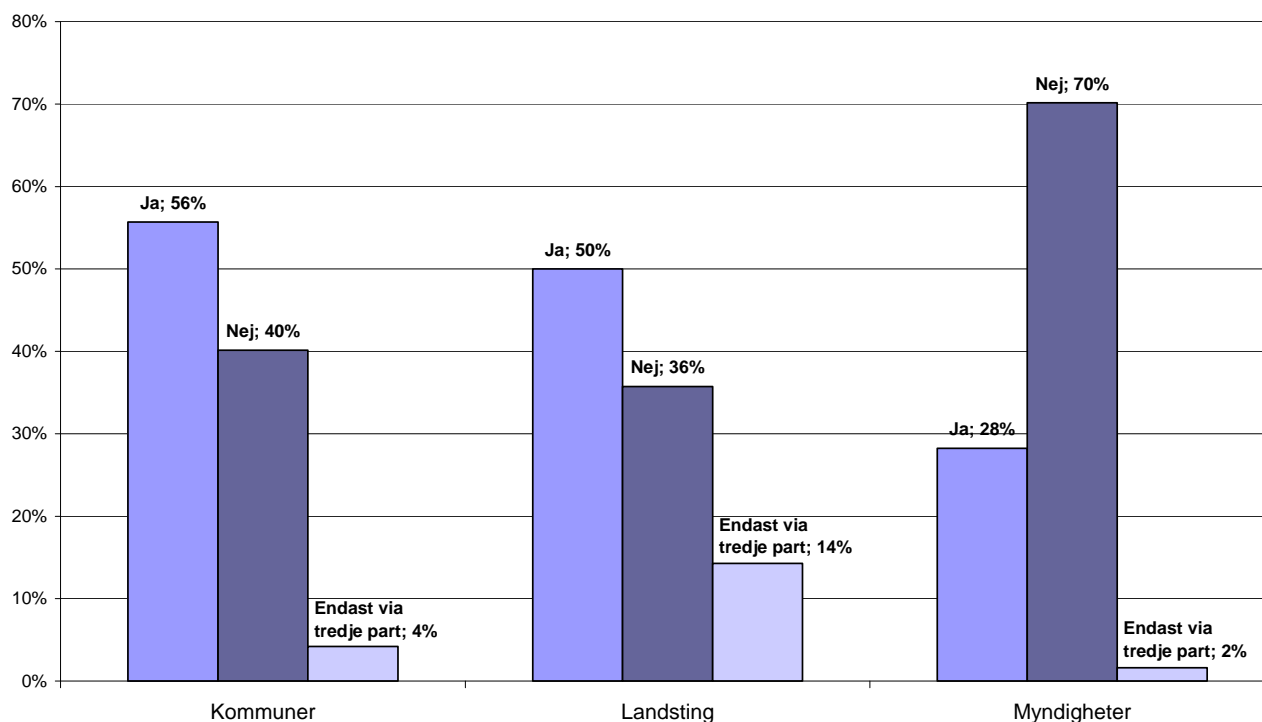
1 Omfattning av elektronisk upphandling

Hur många upphandlingar genomför ni ungefär per år? (fråga 1)

I antal upphandlingar inkluderas här annonserade upphandlingar både över och under tröskelvärdet, men inte avrop på ramavtal eller direktupphandlingar som understiger den fasta beloppsgränsen (287 000 kr år 2010).

Resultatet visar att de flesta av de statliga myndigheterna gör relativt få upphandlingar och majoriteten hamnar i intervallet 0-10 upphandlingar per år. De flesta kommuner ligger i intervallet 11-50 upphandlingar per år medan majoriteten av landstingen bedömer att de gör mellan 51-200 upphandlingar per år.

Använder ni något verktyg för elektronisk upphandling? (fråga 2)

Resultatet visar att 93 (56 %) av kommunerna, 7 (50 %) av landstingen och 35 (28 %) av de statliga myndigheterna använder någon form av verktyg för e-upphandling. Några använder en metod där de kan ta emot anbud i PDF-format eller motsvarande över internet via en tredje part, t ex. Chambersign. Detta sätt definieras inte som e-upphandling i denna undersökning.

Upphandlande myndigheter som gör många upphandlingar använder i högre grad elektronisk upphandling jämfört med de med mindre volymer. Sambandet är dock inte helt entydigt då det finns flera exempel på upphandlande myndigheter med liten volym som ändå använder e-upphandling och tvärt om.

Den främsta anledningen till att användningen av e-upphandling är lägre bland de statliga myndigheterna är att en stor andel av dem är relativt små. De använder sig i stor utsträckning av de statliga ramavtalen och gör få egna upphandlingar.

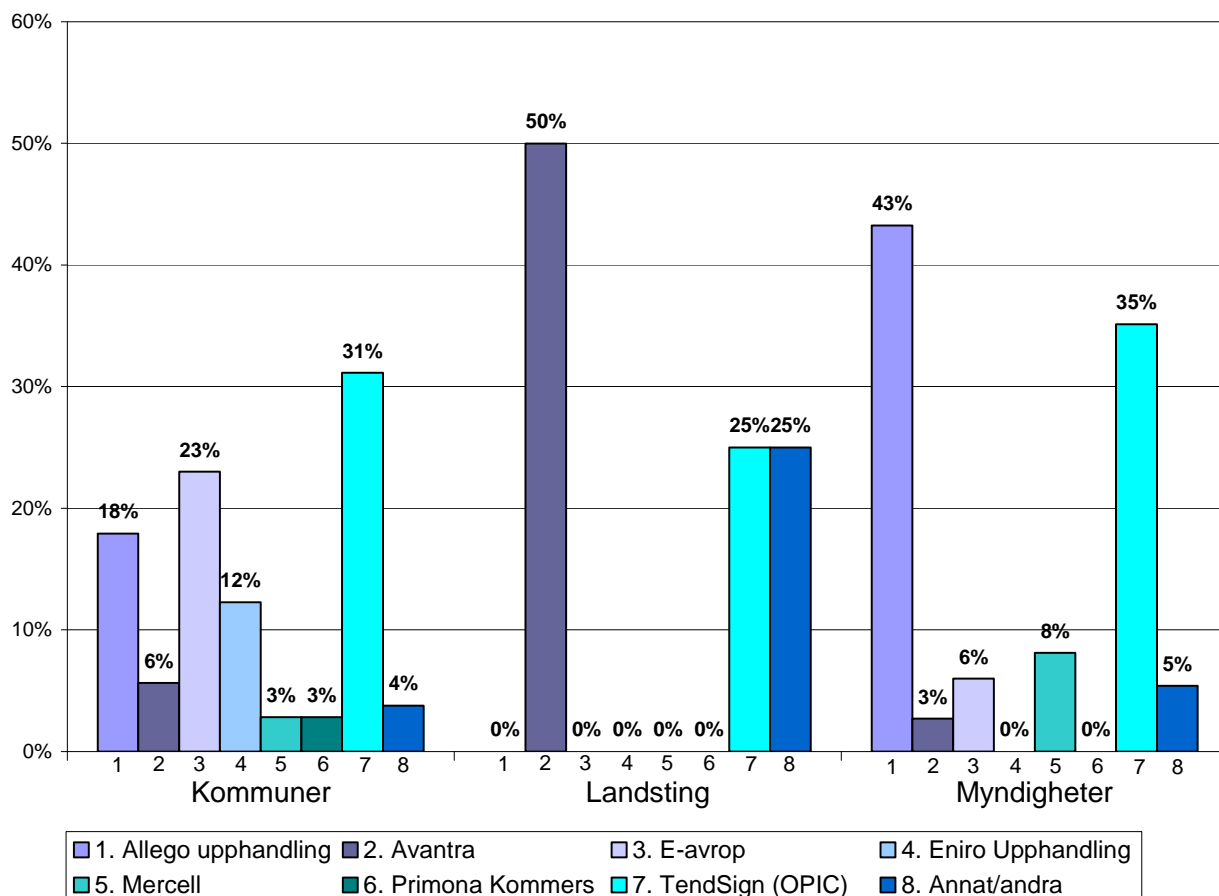
2 Upphandlande myndigheter som använder e-upphandling

Nedan redovisas svar från de upphandlande myndigheter som använder e-upphandling. Med upphandling definierades i denna undersökning processen från framtagande av förfrågningsunderlag fram till färdigt kontrakt. Upphandlingar både över och under tröskelvärdet inkluderades, men inte avrop på ramavtal eller direktupphandlingar som understiger den fasta beloppsgränsen (287 000 kr år 2010).

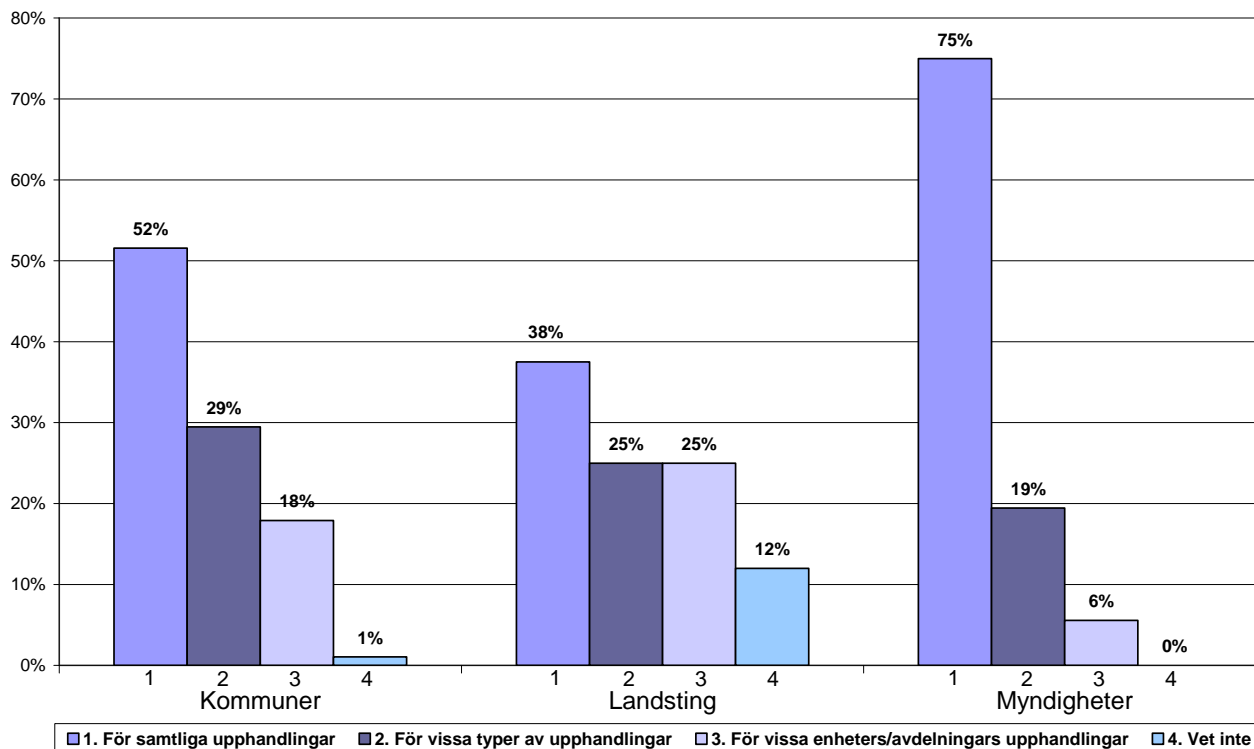
2.1 Verktyg för elektronisk upphandling

Vilket/vilka verktyg använder ni? (fråga 3)

Fördelningen av hur de upphandlande myndigheterna använder de 8 vanligaste upphandlingssystemen på marknaden fördelar sig enligt följande. Några av respondenterna har angett att de använder fler än ett verktyg.

I vilken omfattning använder ni verktyget/verktygen? (fråga 4)

Kommuner och statliga myndigheter som använder e-upphandling använder sig av sina verktyg i högre grad för samtliga upphandlingar än vad landstingen gör. Några av respondenterna har angett fler än ett alternativ.

2.2 För vilka moment i upphandlingsprocessen använder ni elektroniskt stöd?

För att fånga upp i vilken grad de upphandlande myndigheterna använder e-upphandling innehåller enkäten ett antal specificerade underfrågor för totalt nio definierade moment i upphandlingsprocessen som redovisas nedan.

Ett fullständigt elektroniskt förfarande enligt definitionen i inledningen av detta kapitel (punkt 2) är fortfarande relativt ovanligt. Enligt undersökningen har 20 av kommunerna, 10 av de statliga myndigheterna men inget av landstingen svarat att de använder elektroniskt stöd för samtliga nio moment i upphandlingsprocessen. I praktiken används ofta verktygen för vissa moment i upphandlingsprocessen medan övriga moment hanteras vid sidan av systemen, antingen manuellt eller i andra verktyg som t.ex. Excel.

Ett par av respondenterna menade att alla typer av upphandlingar inte passar att genomföras helt elektroniskt. Massupphandling av varor kan t.ex. vara mer lämpade att upphandla elektroniskt än byggentreprenader. En del brister i verktygen kommenterades också, t.ex. att de inte är anpassade till AMA¹ (som används vid tekniska beskrivningar för bygg-, anläggnings- och installationsarbeten), eller kan hantera zippade filer (dvs. flera filer som komprimerats och packats ihop till en fil). Några saknade stöd i verktygen för vissa typer

¹ Allmän Material- och Arbetsbeskrivning

av utvärderingsmodeller, t.ex. för "reduktionsvärdesmodellen" eller stöd för att hantera olika typer av utvärderingsmodeller för olika anbudsområden inom en och samma upphandling. Flera har angett att de ibland väljer att göra hela eller delar av utvärderingen vid sidan om verktygen. De flesta framhåller dock att de har stor nytta av verktygens funktionalitet för utvärdering bland annat vid simulering av utfallet för olika viktningsmodeller. Stödet för simulering används både vid framtagande av förfrågningsunderlag och vid senare utvärdering.

En stor fördel som framhålls är stödet för framtagande av annonser och automatisk annonsering i en eller flera databaser. Ett problem som påtalas är dock att när förfrågningsunderlagen sprids och kan hämtas från flera olika databaser kan detta innebära en risk att de inte når ut till alla anbudsgivare med kompletterande information samt frågor och svar. Detta eftersom de bara kan nå de anbudsgivare som registrerat sig i den ursprungliga annonsdatabasen.

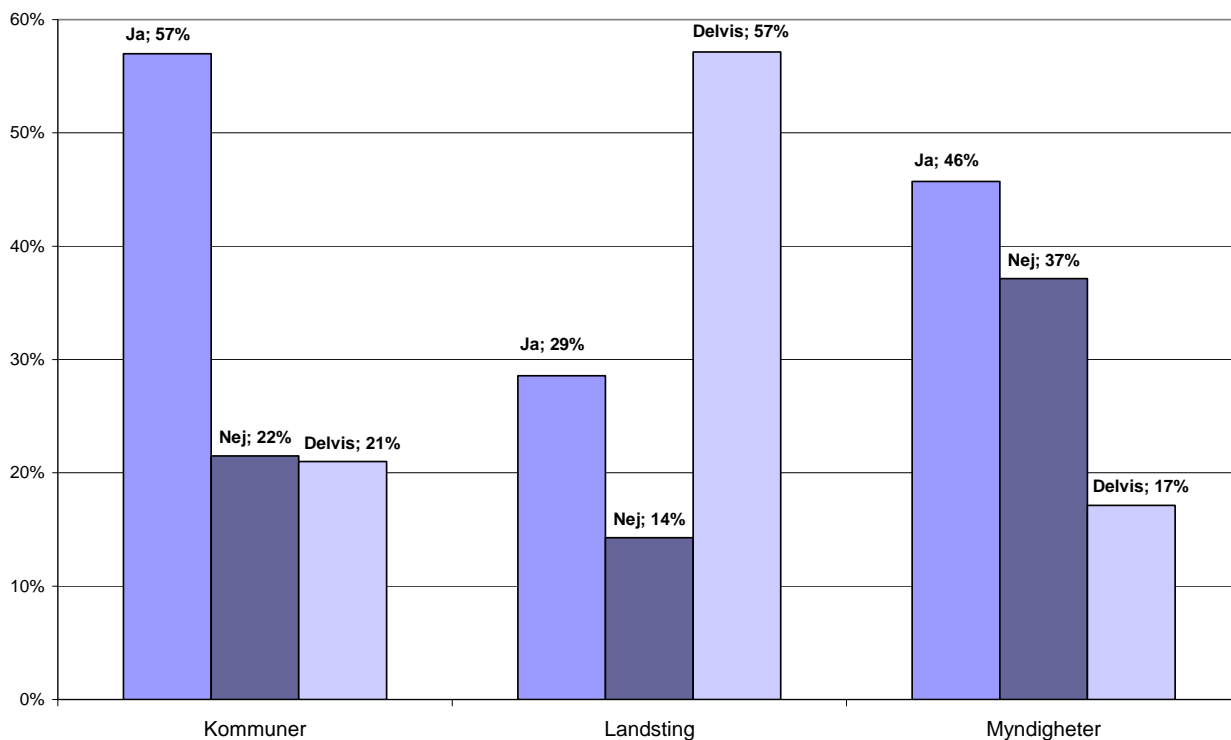
Andra fördelar som framhålls är att verktygen kvalitetssäkrar anbuden och färre anbudsgivare utesluts p.g.a. formella fel. Verktygen påminner anbudsgivarna om tidsfrister samt krav som inte besvarats.

Elektronisk hantering av öppning och registrering av anbud ses som en stor tidsbesparing. En annan stor fördel med verktygen som kommenterats är stöd för kontroll av anbudsgivare mot kreditupplysningsföretag och mot Skatteverket. Diarieföring av frågor och svar underlättas också när de hanteras via verktygen. Verktygens funktionalitet för att kommunicera med anbudsgivare ses som enkelt och rättssäkert. Även om inte alla skapar själva tilldelningsbesluten i verktygen distribueras de via dessa.

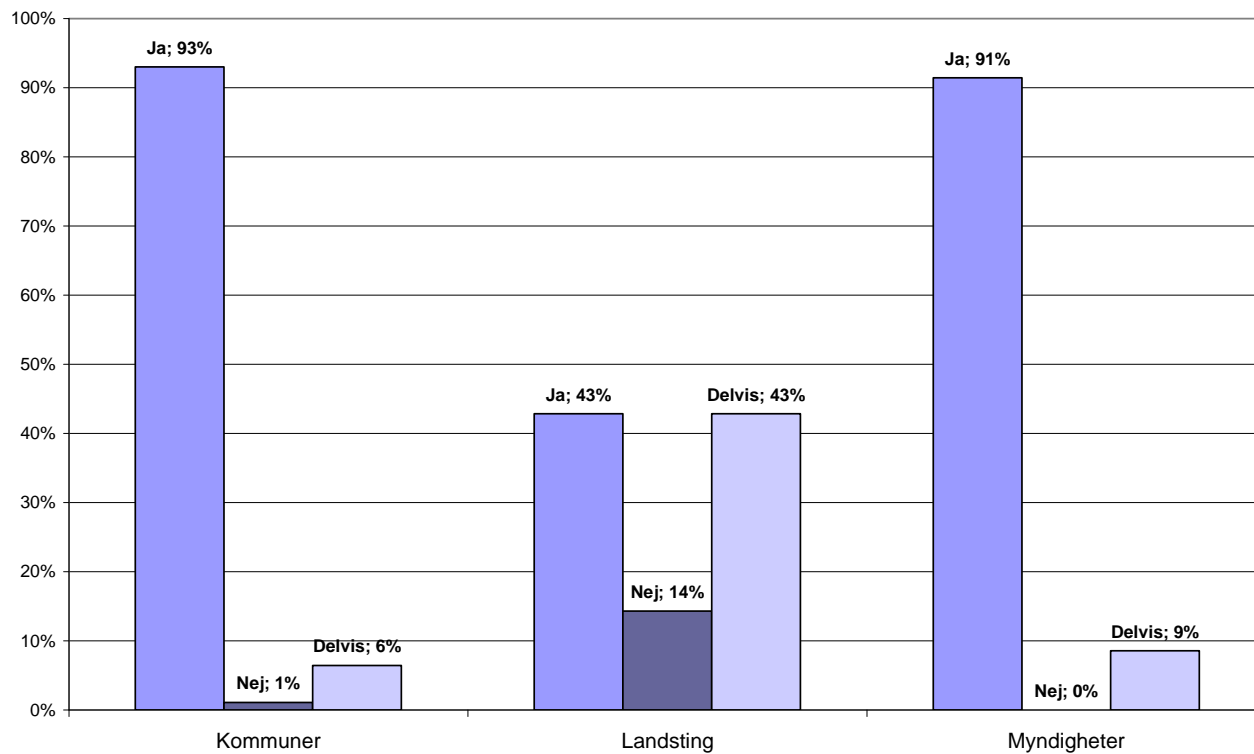
Att verktygen genererar avtal automatiskt utifrån förfrågningsunderlag och anbud kan vara tidsbesparande. Dock framhålls att varje avtal är unikt och måste gås igenom och kontrolleras manuellt. Flera väljer också att underteckna avtalen på traditionellt sätt.

Många svarade att de nyligen infört sina verktyg och inte kommit igång med all funktionalitet och därför ännu inte använder sina verktyg fullt ut.

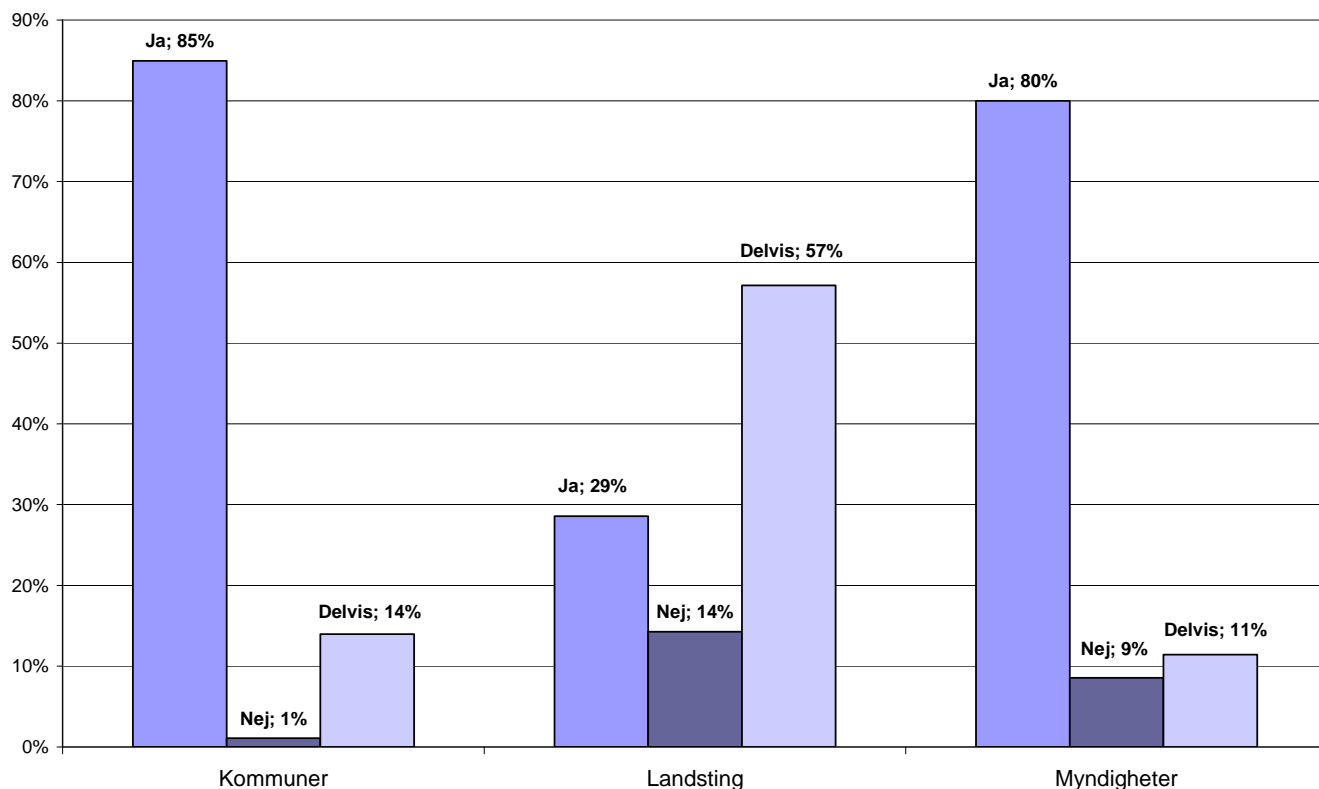
Elektroniskt stöd vid utformning av förfrågningsunderlag (fråga 5)

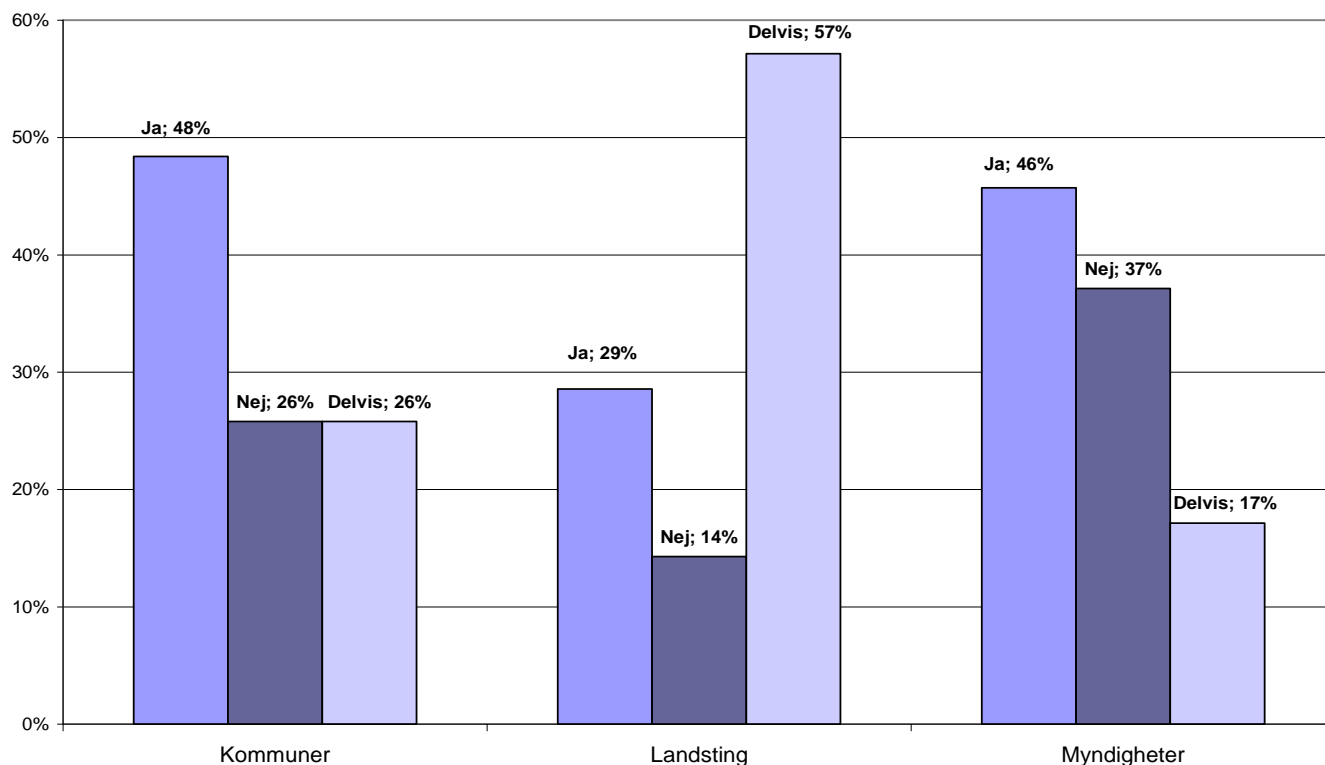
Elektroniskt stöd vid utformning av annons och annonsering (fråga 6)

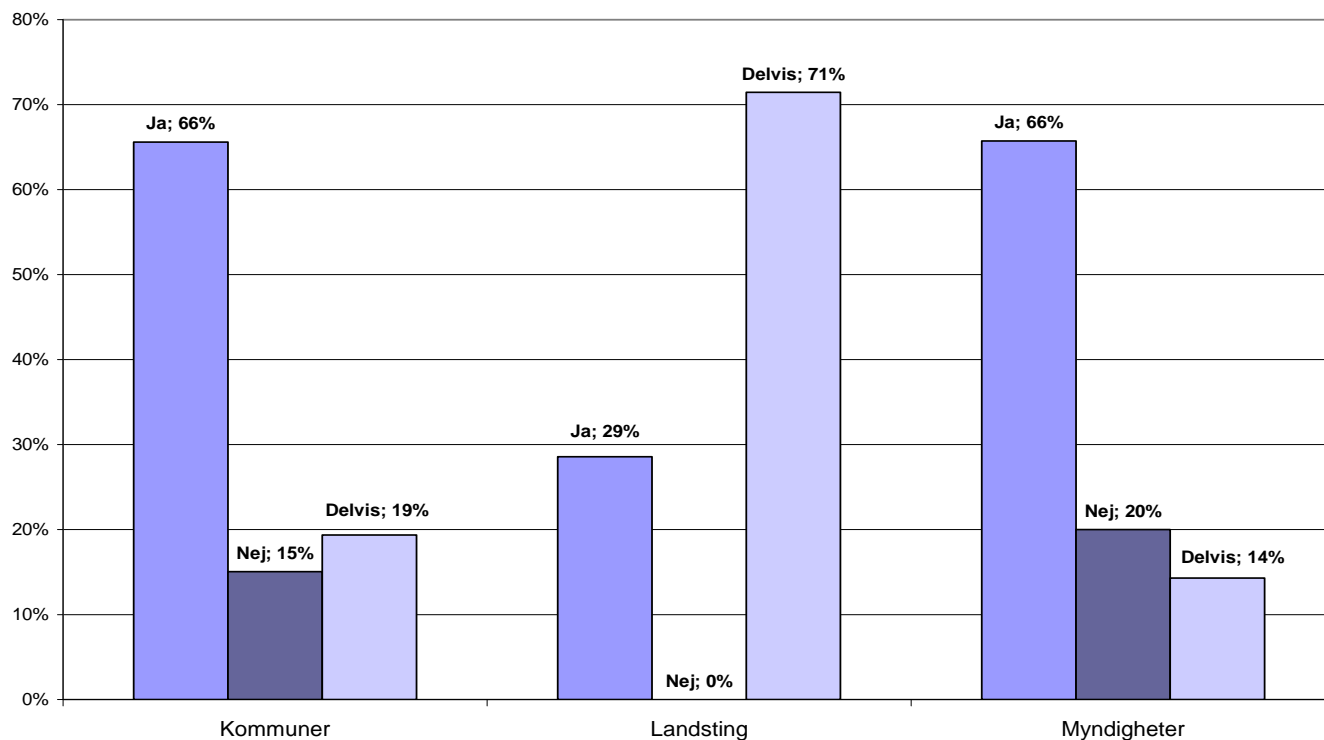
Elektroniskt stöd vid hantering och publicering av frågor och svar (fråga 7)

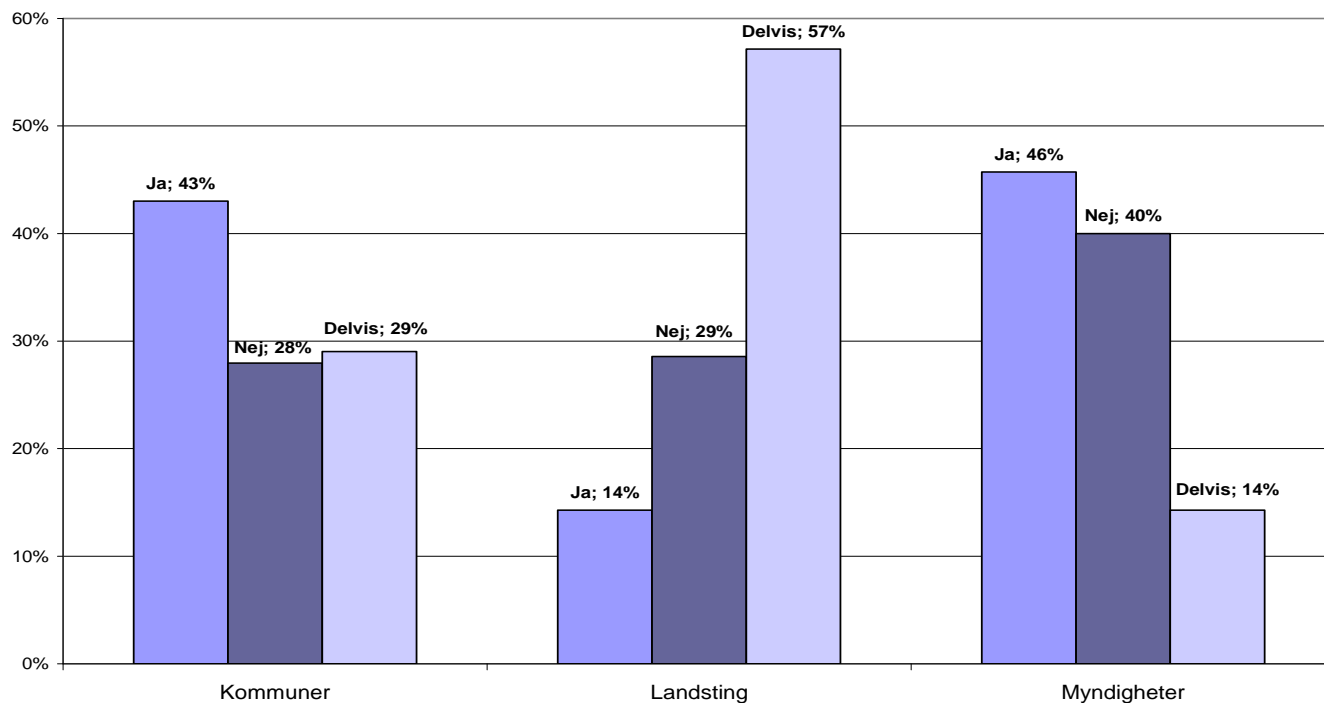
Elektroniskt stöd som erbjuds anbudsgivaren vid utformning och inskickande av anbud (fråga 8)

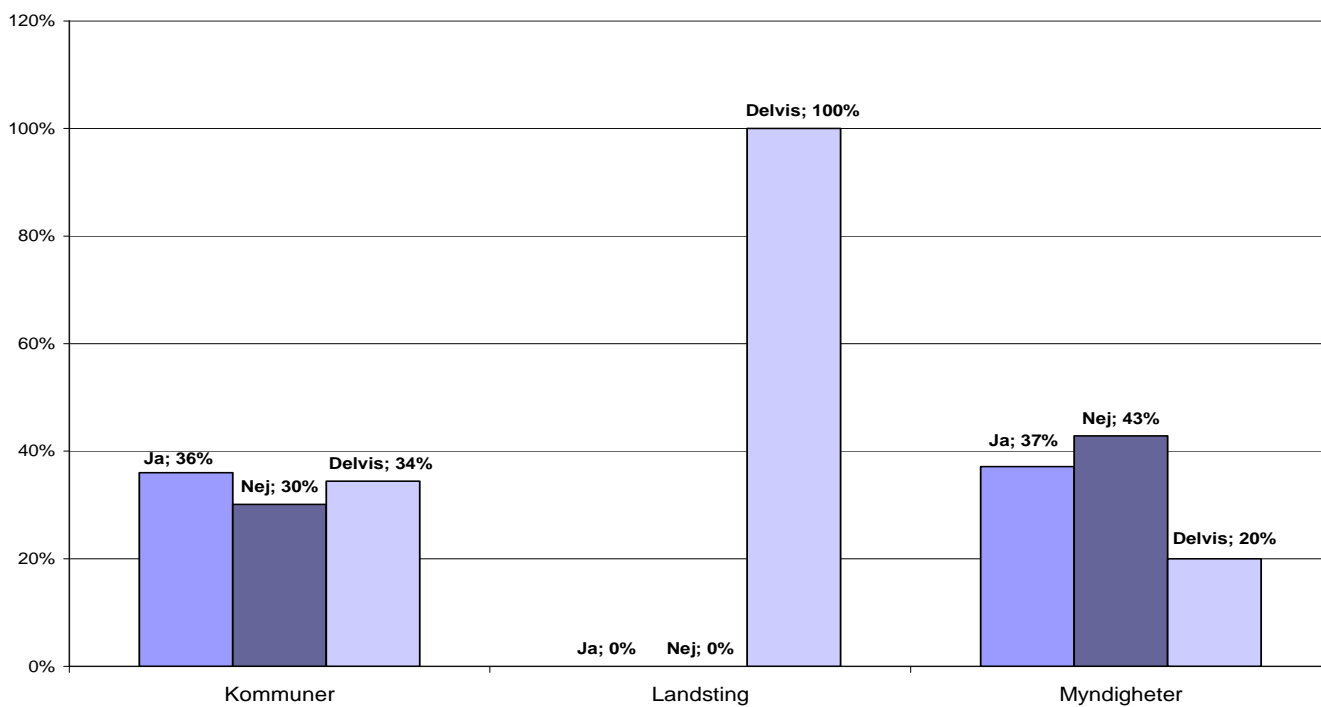
Elektroniskt stöd vid öppning och registrering av anbud (fråga 9)

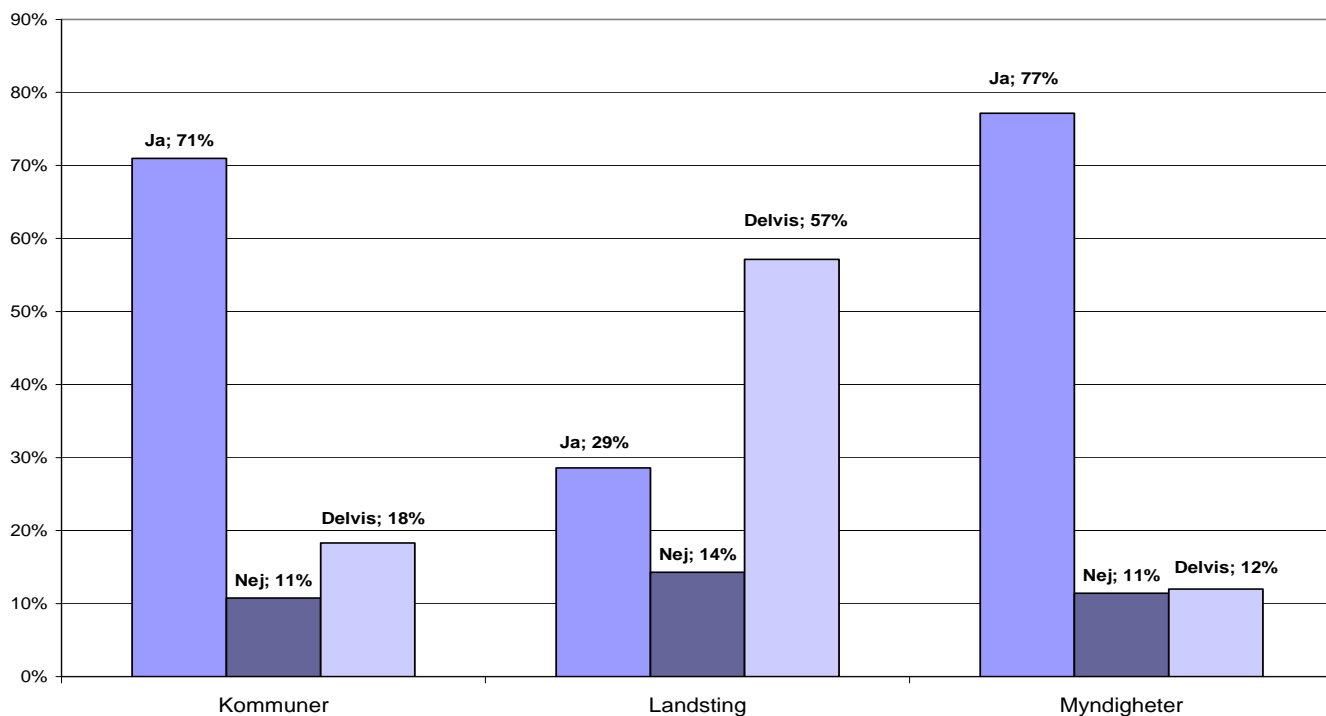
Elektroniskt stöd vid kontroll och kvalificering av anbudsgivare (fråga 10)

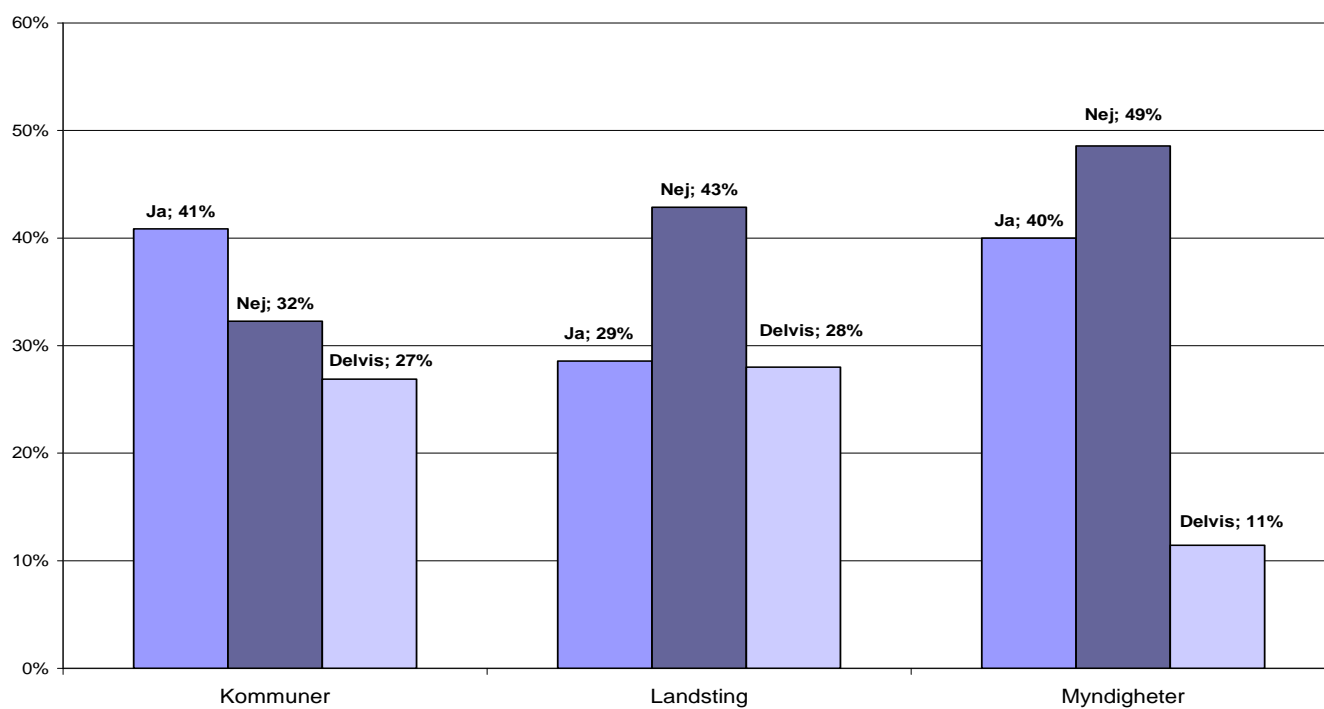
Elektroniskt stöd vid utvärdering av anbud (fråga 11)

Elektroniskt stöd vid utformning och distribution av tilldelningsbeslut och protokoll (fråga 12)

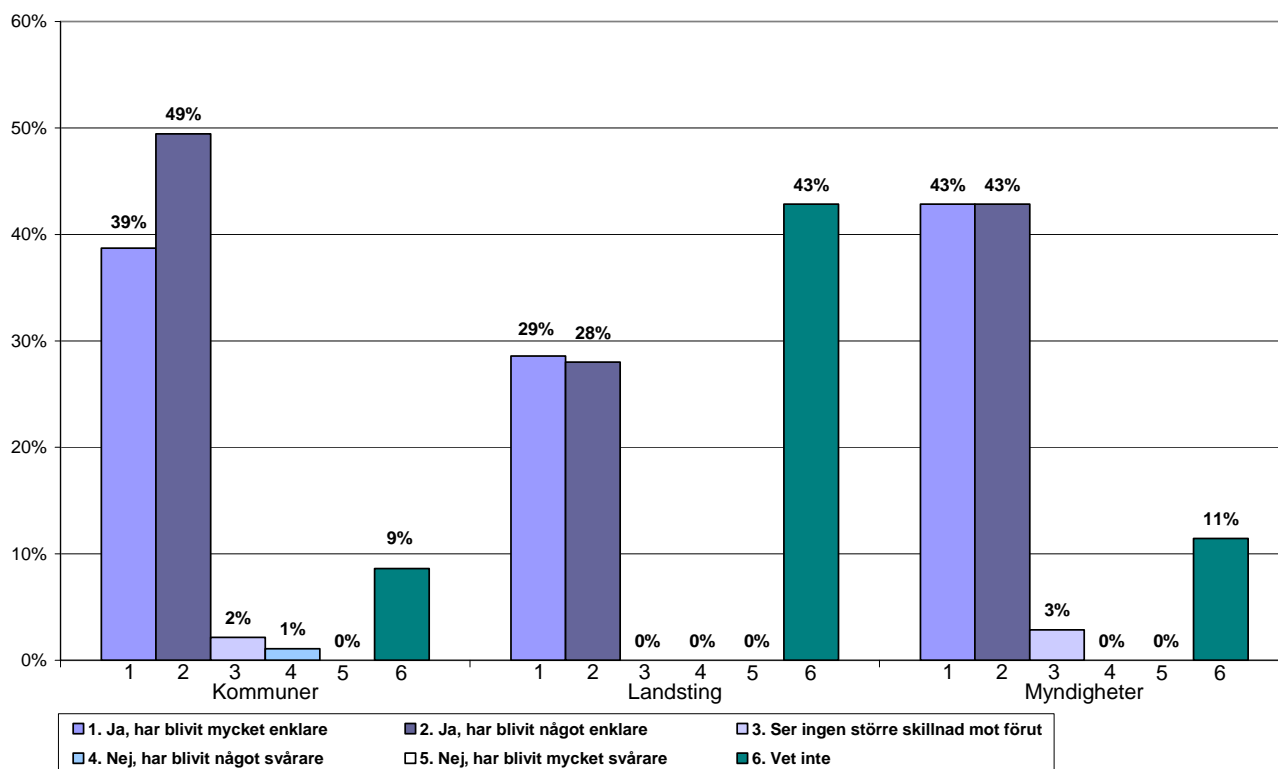
Elektroniskt stöd vid utformning av kontrakt/avtal (fråga 13)

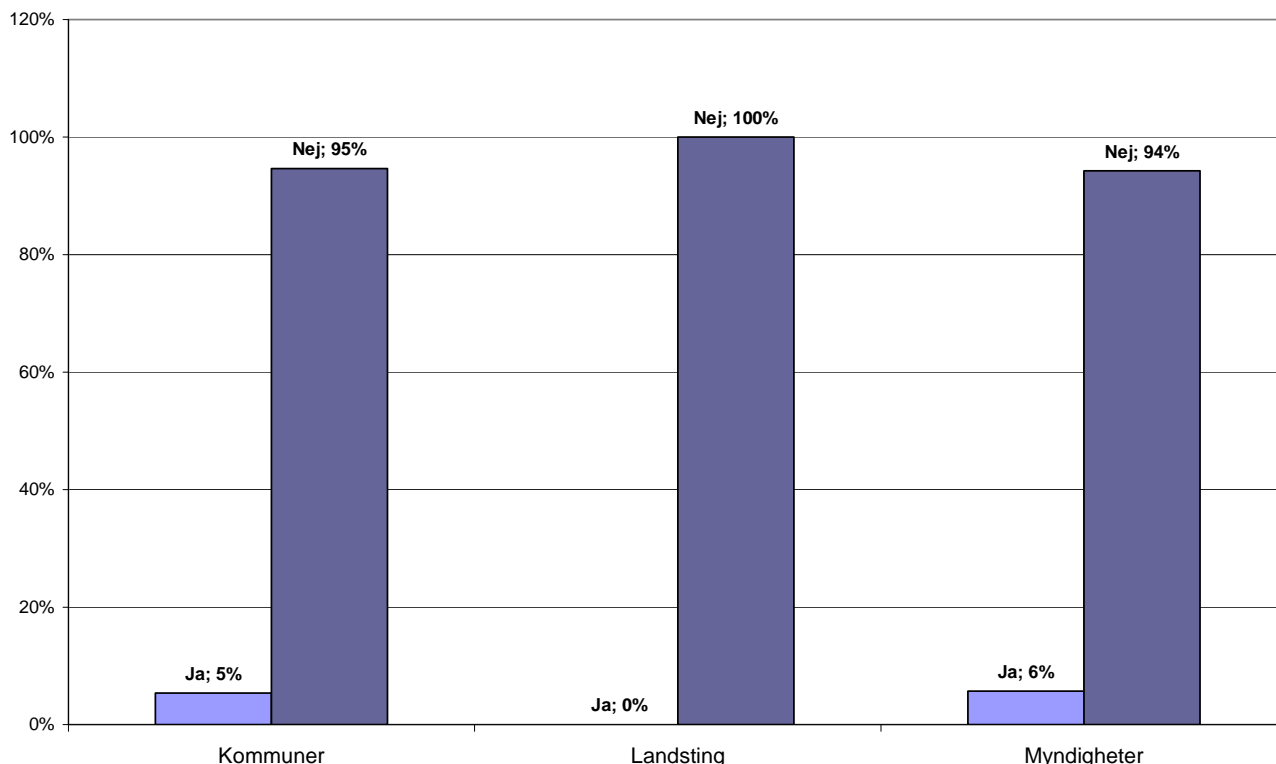
2.3 Vinster med elektronisk upphandling

De flesta upphandlande myndigheter som infört verktyg för elektronisk upphandling upplever att arbetet med upphandlingarna blivit enklare, men ganska många, framförallt inom landstingen, har angett att de inte någon uppfattning i frågan.

Har ert arbete med upphandling blivit enklare efter anskaffandet av elektroniskt verktyg för upphandling? (fråga 16)

Har ni gjort någon beräkning av vilken vinst/besparing ni har gjort eller beräknar att göra med verktyget? (fråga 17)

Nästan ingen av de upphandlande myndigheter som infört elektronisk upphandling har faktiskt räknat på vilken vinst eller besparing de gjort eller förväntas göra.

Hur stor vinst/besparing bedömer ni att ni gjort eller kommer att göra? (fråga 18)

Nedan redovisas några av de kommentarer på vinster/besparingar som angetts:

”Jag hade aldrig kunnat producera 70 upphandlingar på 1,5 år på en tjänst och hålla reda på allt kring upphandlingsförfarande utan systemet”.

”Kapaciteten har ökat med minst 20 % p.g.a. tidsbesparingen med systemet”.

”Det har ej givit den totala besparing som var målsättningen p.g.a. att allt inte kan göras fullt ut, men inom de administrativa delarna har vi sparat ca 40 % ”.

”Produktivitetsökningen efter tre års drift var 70-80%”.

”Vi har använt elektroniskt upphandlingssystem i fem år och märker skillnaden när systemet inte kan användas, till exempel vid konsultstödda upphandlingar. Bedömningen är 30 - 40 % administrativt merarbete (dock ej på totalen). Så enkla saker som textredigering och layout tar mycket tid med traditionella programvaror”.

”Vid förfrågan till anbudsgivare har de uppgivit att de sparat 30 - 40 % i tid då de kunnat lämna anbud elektroniskt (då och då genomförs kontroller)”.

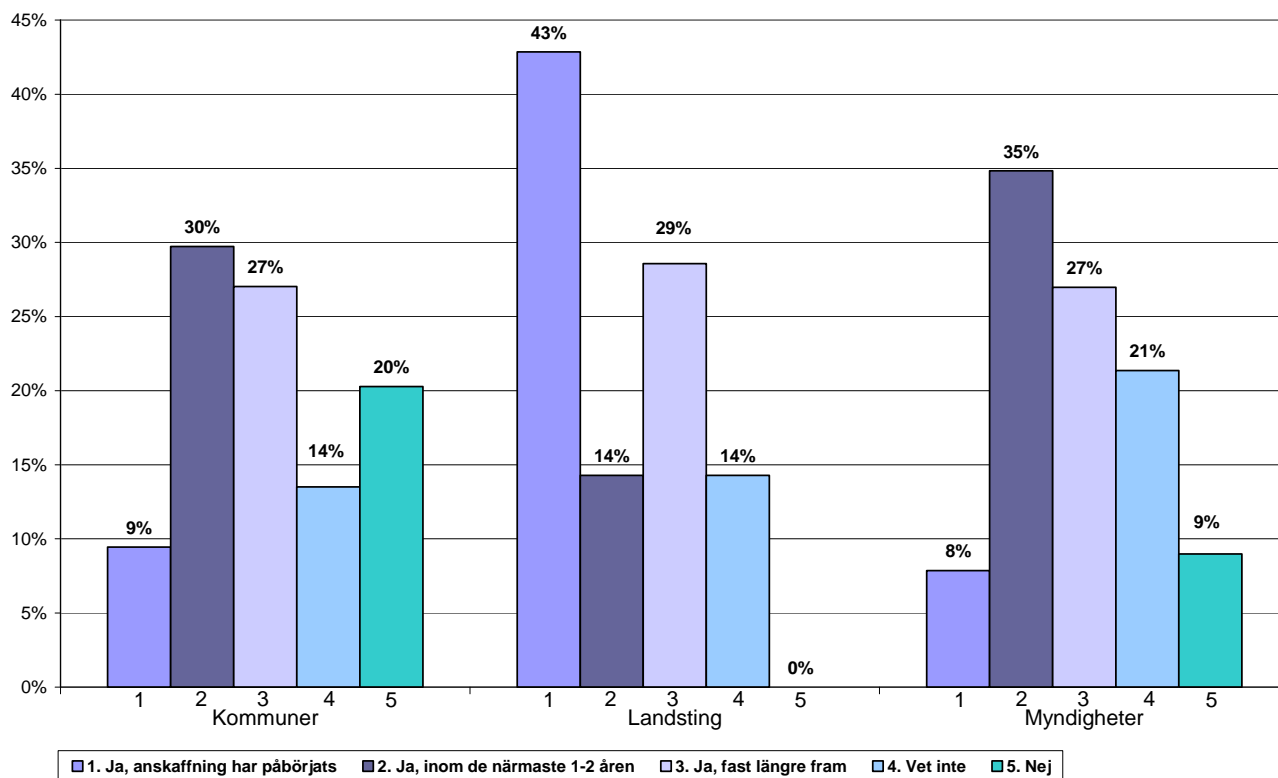
”Vissa anbudsgivare som hamnar fel i introduktionen tappar dock tid. Det krävs att de tar sig viss tid för att sätta sig in i systemet”.

"Vi kan konstatera att när allt fungerar som det ska med full integration mellan de olika system som är inblandade, vilket det inte gör ännu, så handlar det om väldigt stor tidsbesparing. Exakt hur mycket är i dagsläget svårt att uppskatta eftersom vi arbetar med både stora och små upphandlingar. Enbart anbudsöppningen är ju en enorm förenkling och tidsbesparing".

"Vi har precis börjat använda vårt e-stöd och har därför inte hunnit se vilka vinster det kommer att ge oss. En första vinst som jag ser är dock att systemet underlättar för oss att arbeta strukturerat, att dela med oss av material mellan upphandlare och andra inblandade i upphandlingsprocessen och hålla koll på tidsplanerna/stegen i de olika upphandlingarna som man kan ha på gång samtidigt".

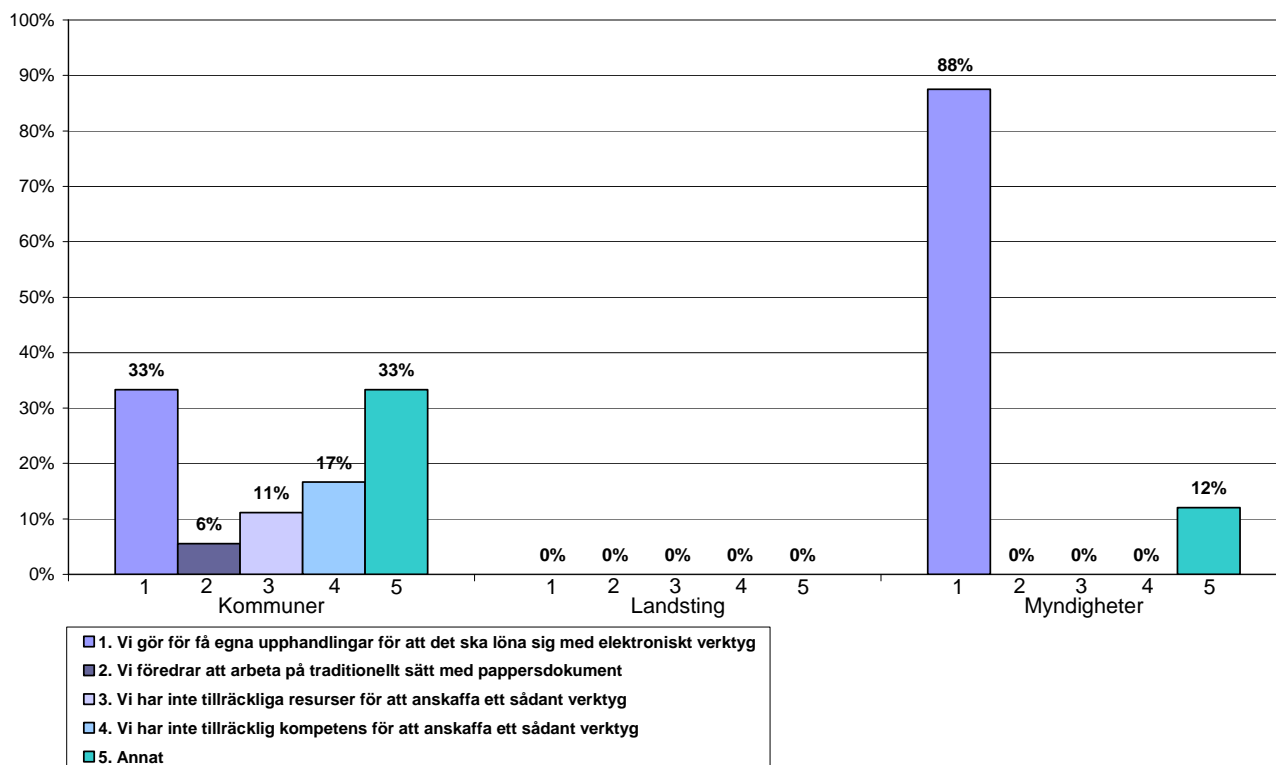
3 Upphandlande myndigheter som inte använder e-upphandling

Planerar ni att anskaffa verktyg för elektronisk upphandling? (fråga 14)

Av de upphandlande myndigheterna som ännu inte anskaffat något verktyg för elektronisk upphandling har en klar majoritet påbörjat eller planerar att göra en anskaffning. En ganska stor andel av dessa planerar dock inte att göra detta inom de närmaste två åren. 20 % av kommunerna och 9 % av de statliga myndigheterna som inte använder e-upphandling har heller inga planer på att anskaffa verktyg för elektronisk upphandling. Samtliga landsting har angett att de planerar att införa e-upphandling.

Om nej, vad är den huvudsakliga orsaken till att ni inte tänker anskaffa något elektroniskt verktyg för upphandling? (fråga 15)

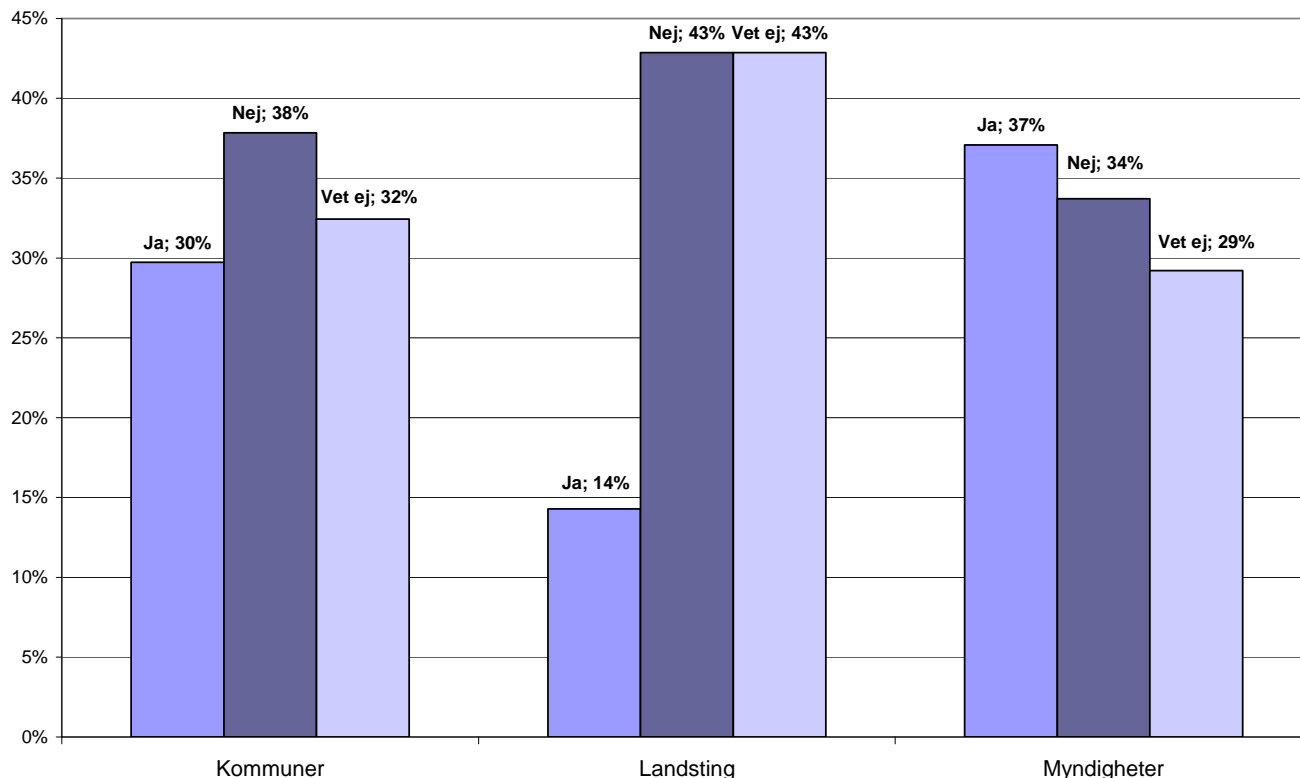
På denna fråga kunde respondenterna välja fler än ett alternativ. Den största anledningen till att dessa upphandlande myndigheter inte planerar att anskaffa verktyg för e-upphandling är att de gör för få egna upphandlingar för att det ska löna sig med ett elektroniskt verktyg.

En annan anledning som nämnts från ett antal kommuner är att de samordnar sina upphandlingar med andra kommuner eller via regionala upphandlingsorganisationer som infört e-upphandling och att de därför inte behöver anskaffa något verktyg själva. Några kommuner har också nämnt brist på resurser och kompetens samt att frågan inte är prioriterad inom deras organisationer. Ytterligare en orsak som angetts är att alla leverantörer på lokala marknader ännu inte bedöms vara mogna för elektronisk anbudsgivning.

Många av de statliga myndigheterna är relativt små och gör större delen av sina upphandlingar via avrop mot de statliga ramavtalen. Flera av dessa efterfrågar ett elektroniskt stöd för avrop från dessa ramavtal.

Samtliga landsting har angett att de planerar att införa e-upphandling varför denna fråga ej har ställts till dessa.

Om ni ännu inte har påbörjat anskaffning av elektroniskt verktyg för upphandling, anser ni att ni skulle behöva extern hjälp med detta? (fråga 19)

På frågan om de upphandlande myndigheterna ansåg att de behövde extern hjälp med att anskaffa verktyg för e-upphandling var svarsbilden ganska spridd. Ca en tredjedel av kommunerna och de statliga myndigheterna såg ett visst behov av extern hjälp medan en mindre andel av landstingen såg ett sådant behov.

Vilken typ av stöd skulle ni i så fall vilja ha? (fråga 20)

På frågan vilken typ av stöd som i så fall skulle behövas lämnades ganska många kommentarer. Lite grovt kan de sorteras in under följande rubriker:

Information och vägledning

Några efterfrågade information och vägledning om programvaror, jämförelse mellan olika alternativ samt rekommendationer och tips på olika verktyg och nyttan med dem.

Stöd för processer, rutiner, implementering och utvärdering

Andra områden där extern hjälp ansågs vara behjälplig var vid utformning av processtöd och effektiva rutiner runt upphandlingsverktygen samt stöd vid implementering av verktygen för att tillämpa dem på bästa sätt. Övriga områden som nämndes var allmänt kompetensstöd och stöd vid utvärdering av olika system.

Samordning med och hjälp från andra upphandlande myndigheter

Flera såg möjligheter i att samverka med andra upphandlande myndigheter t.ex. kommuner inom en region eller statliga myndigheter som har likartad verksamhet. Samarbete som kan genomföras via gemensamma anskaffningar av upphandlingsverktyg eller genom anslutning till befintliga upphandlingsorganisationer.

Några nämnde också vikten av att ta del av andras erfarenheter, t.ex. genom att studera andra införandeprojekt eller genom att samla in referenser på olika systemleverantörer.

Utformning av kravspecifikation

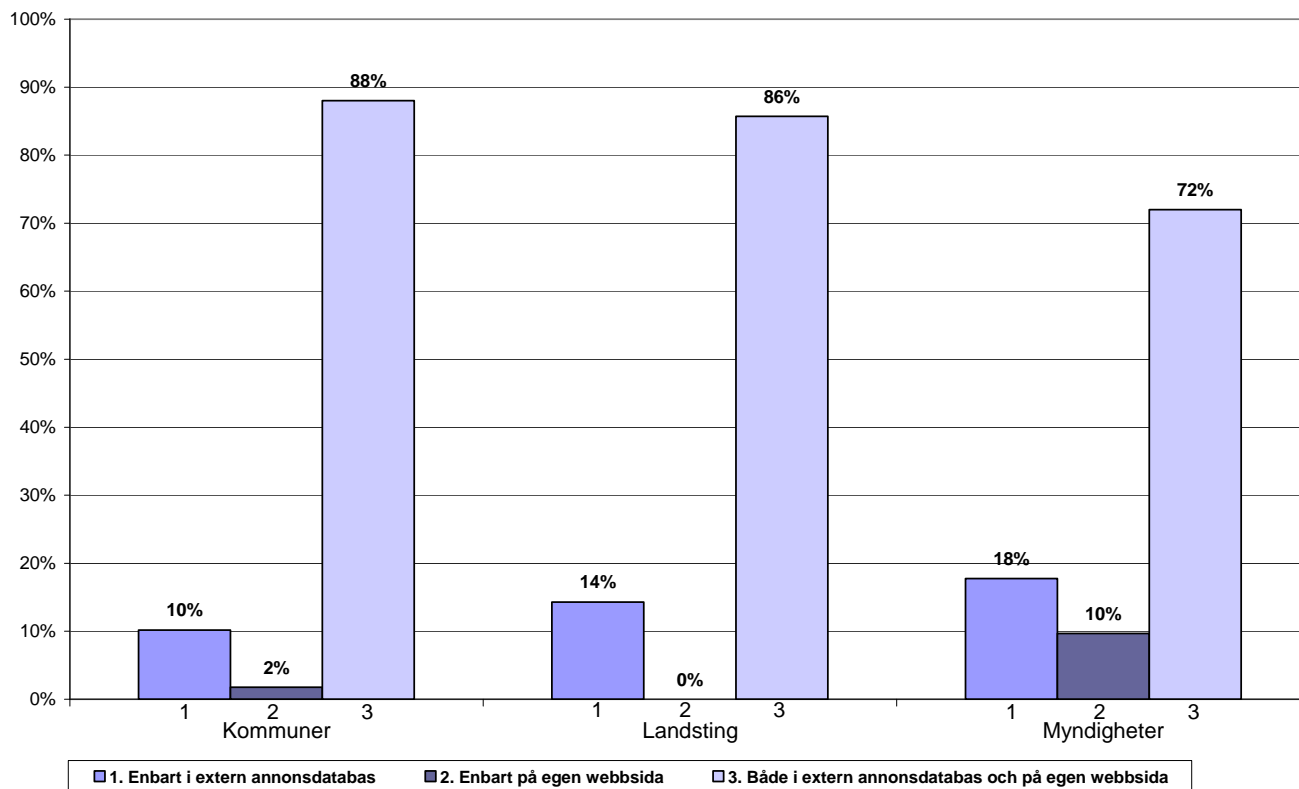
Några såg ett behov av hjälp med kravställning vid upphandling av ett verktyg, t.ex. som ett förslag eller checklista på vad som bör ingå i en kravspecifikation.

Centralt upphandlade system eller ramavtal

Flera av respondenterna kommenterade att de såg ett behov av ett centralt upphandlat ramavtal för e-upphandlingsverktyg som upphandlande myndigheter skulle kunna avropa ifrån. Ett ramavtal skulle kunna bidra till mer enhetlighet inom offentlig elektronisk upphandling men måste samtidigt anpassas till upphandlande myndigheters olika behov.

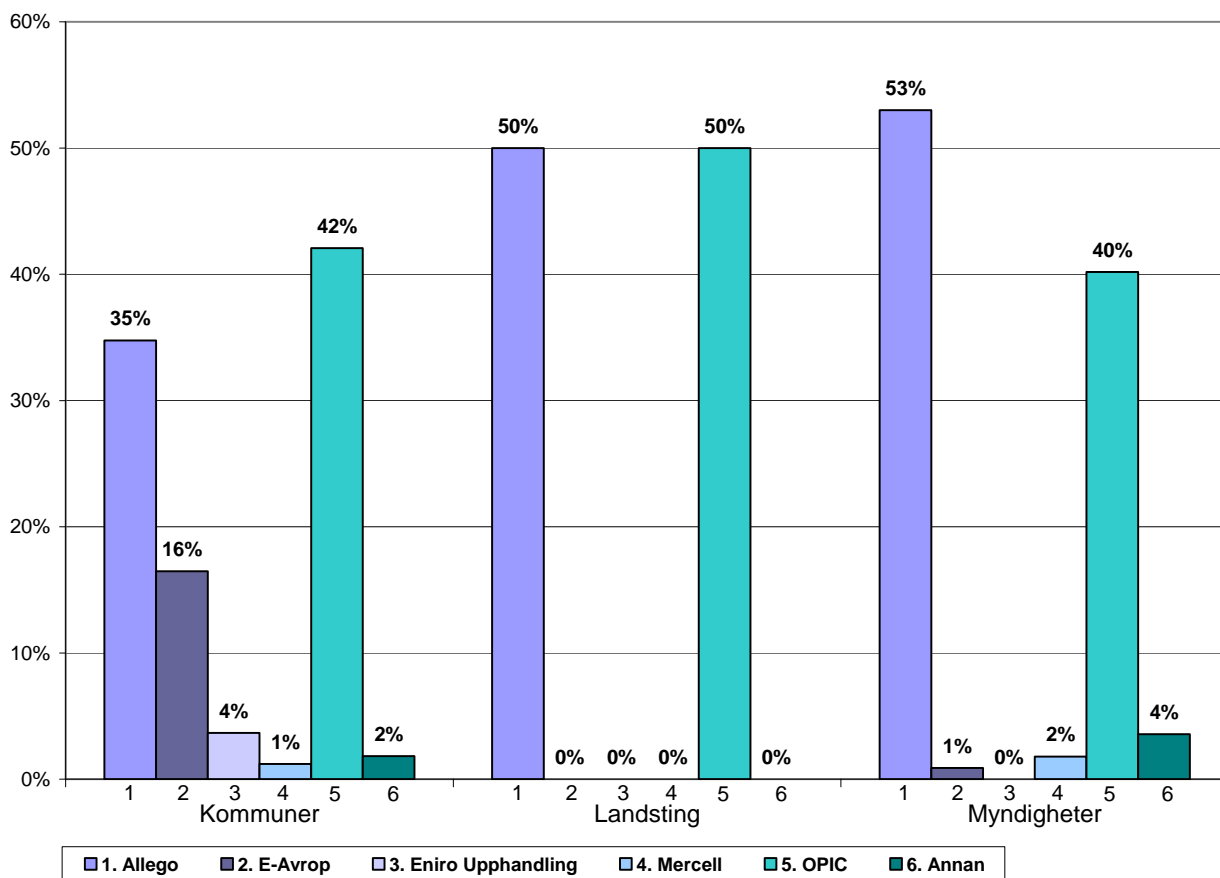
4 Annonsering

Var publicerar ni era upphandlingar (förutom ev. annons i TED-databasen)? (fråga 21)

Resultatet visar att de flesta upphandlande myndigheter annonserar både på sin egen webbplats och i en extern annonsdatabas. Enbart ett fåtal kommuner och statliga myndigheter annonserar enbart på sin egen webbplats.

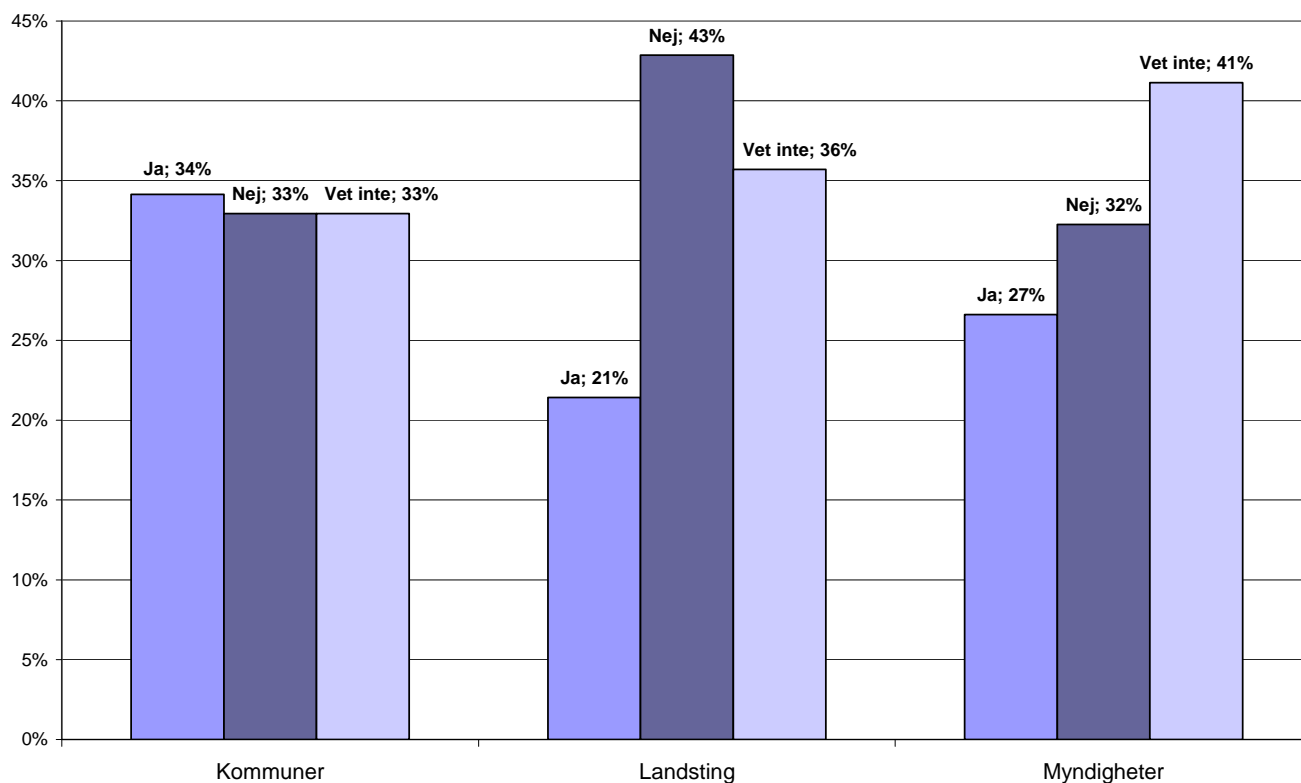
**Vilken annonsdatabas använder ni som er primära externa annonseringskälla?
(fråga 22)**

De respondenter som svarat "annan" avser antingen att de använder flera av de angivna annonsdatabaserna eller att annonseringen omhändertas av en annan upphandlande myndighet som stödjer eller samordnar deras upphandlingar.

Flera av respondenterna anger också att deras verktyg automatiskt skickar annonserna vidare till flera olika annonsdatabaser.

Skulle ni kunna tänka er att publicera efterannonser för upphandlingar under tröskelvärdet? (fråga 23)

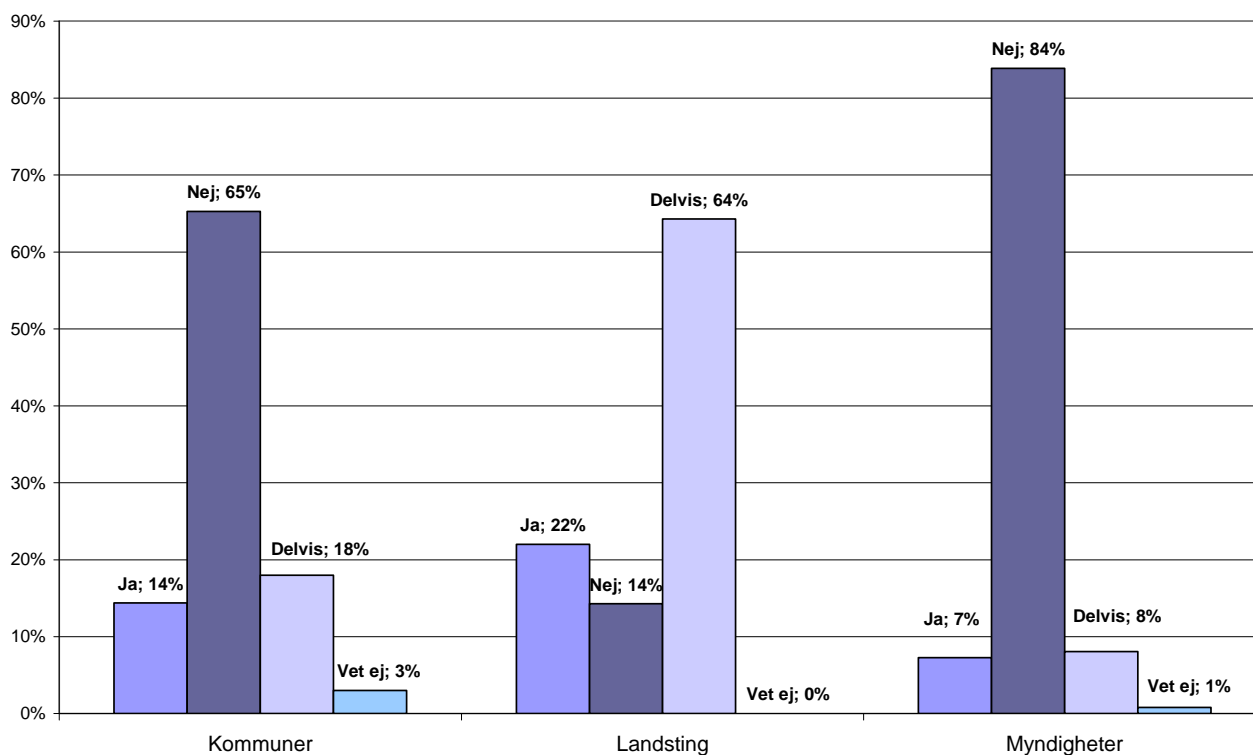
Denna fråga ligger utanför ramen för denna undersökning och har sitt ursprung i att det från statligt håll uttryckts visst behov av nationell statistik angående genomförda offentliga upphandlingar även under tröskelvärdet. En efterannonsering av dessa, på samma sätt som för upphandlingar över tröskelvärdet, skulle kunna bidra till bättre statistik. Svarsbilden är ganska spridd och många har inte tagit ställning i frågan.

5 Systemstöd för avrop och beställning

Dessa frågor avser om de upphandlande myndigheterna har systemstöd för de moment i inköpsprocessen som kommer efter kontraktsskrivning. De avser främst området elektronisk handel (e-handel) och ligger egentligen också utanför ramen för denna undersökning. Flera av respondenterna tyckte att frågorna var lite otydliga då det inte finns några tydliga definitioner av begreppen e-upphandling och e-handel. Frågorna har ändå tagits med i enkäten då de kan ge en indikation på i vilken omfattning de upphandlande myndigheterna även använder elektroniskt stöd för dessa delar av inköpsprocessen.

Erbjuder ni på er myndighet, kommun eller landsting något elektroniskt verktyg för beställarnas avrop mot ramavtal? (fråga 24)

Här menar vi stöd för avrop från ramavtal (med alla villkor fastställda eller förnyad konkurrensutsättning). Dvs. avrop som består av en officiell avropsförfrågan till ramavtalsleverantören/erna som de svarar på genom att lämna ett avropssvar (anbud).

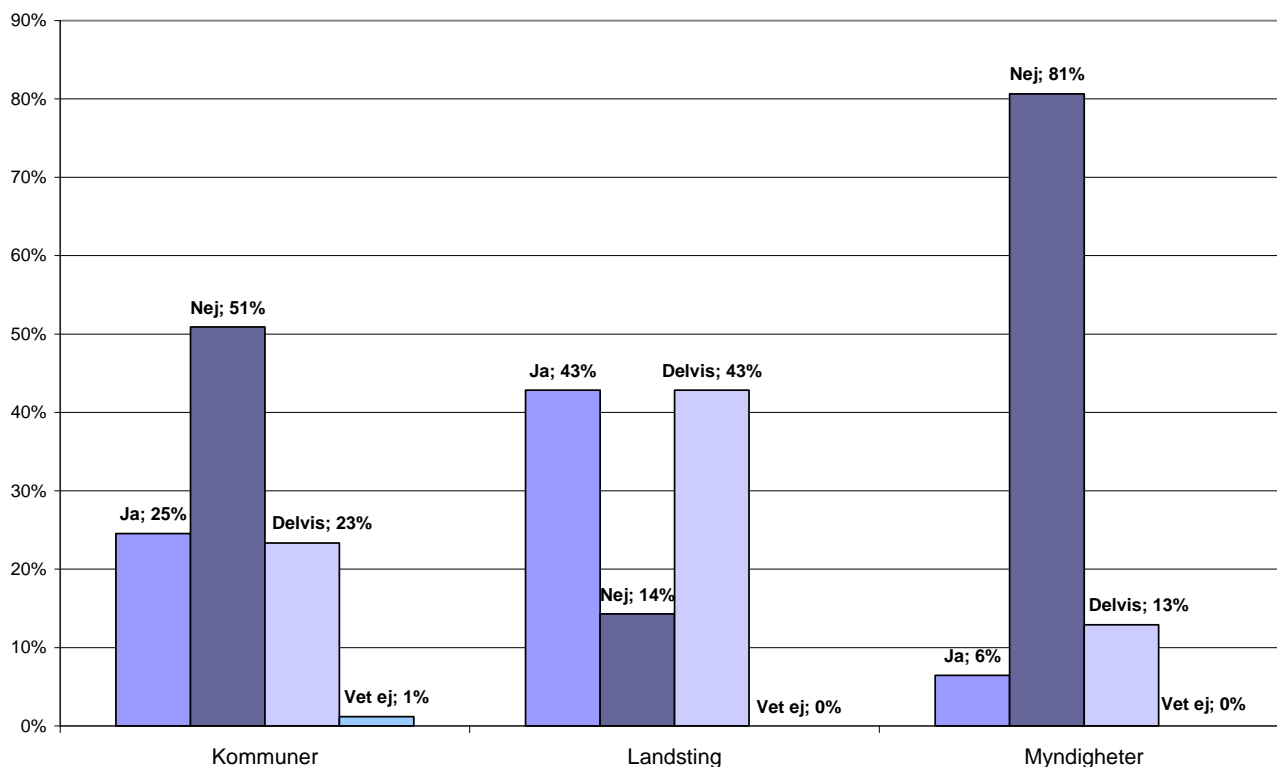

Majoriteten av kommunerna och de statliga myndigheterna har inget elektroniskt stöd för avrop mot ramavtal medan landstingen till stor utsträckning har detta, åtminstone till vissa delar.

36 (22 %) av de medverkande kommunerna har både någon form av elektroniskt stöd för avrop mot ramavtal (helt eller delvis) samt använder e-upphandling. Motsvarande siffra för de statliga myndigheterna är 11 (9 %) och för landstingen 7 (50 %).

Erbjuder ni på er myndighet, kommun eller landsting något elektroniskt verktyg för beställningar? (fråga 25)

Här menar vi verktyg i form av inköpssystem för beställning mot kontrakt. Dvs. beställning av avtalade varor/tjänster som görs direkt i ett inköpssystem från produktkataloger eller motsvarande och som inte föregås av en officiell avropsförfrågan.

Även när det gäller e-beställningar har de flesta kommuner och statliga myndigheter inte infört detta medan de flesta av landstingen har gjort detta helt eller delvis.

54 (32 %) av de medverkande kommunerna har både någon form av elektroniskt stöd för e-beställningar (helt eller delvis) samt använder e-upphandling. Motsvarande siffra för de statliga myndigheterna är 12 (10 %) och för landstingen 6 (43 %).

6 Övriga kommentarer

Respondenterna gavs i enkäten möjlighet att lämna fler kommentarer om e-upphandling (fråga 26). Nedan ges ett sammandrag av dessa kommentarer och synpunkter.

Intresset för både e-upphandling och e-handel (e-beställning) är mycket stort och många upphandlande myndigheter anger att de håller på att implementera verktyg för detta eller planerar att anskaffa sådana i närtid. Några såg implementeringen som en process som genomförs under en längre tid och där funktionalitet implementeras successivt allteftersom medarbetarna i organisationen lär sig att arbeta i systemen.

Någon nämnde dock att de ser införande av verktyg för e-handel som en större potentiell besparing än för e-upphandling då inköpen kan styras och kontrolleras bättre. Det har också uttryckts ett starkt behov av elektroniskt stöd för avrop från ramavtal vid förnyad konkurrensutsättning då dessa avrop ofta kräver mycket resurser vid upphandlingsenheten.

En av respondenterna nämnde också att införandet av en avtalsdatabas gav en mycket bättre följsamhet mot ramavtal.

Det är dock inte enbart verktygen i sig som ger vinster eller besparingar. Lika stora rationaliseringsvinster kan uppnås genom att minska ned antalet beställare och leverantörer, förbättra intern kommunikation och samarbete inom organisationen samt att utveckla effektiva rutiner och processer som verktygen baseras på. Det finns en viss risk att för stort fokus läggs på verktygen.

Det är inte heller säkert att e-upphandling är optimalt för alla typer av upphandlingar. Fördelarna med e-upphandling för byggtreprenader och andra mer komplexa upphandlingar kan vara mindre än för massupphandling av enklare varor. E-upphandling passar bra inom områden som är återkommande och därmed kan standardiseras.

Flera mindre upphandlande myndigheter är tveksamma till att anskaffa verktyg då de ofta har för få egna upphandlingar för att det ska löna sig med investeringen. Mindre statliga myndigheter avropar framförallt mot de statliga ramavtalen och gör få egna upphandlingar. Behovet av ett elektroniskt stöd för avrop mot de statliga ramavtalen lyftes därför fram av dessa.

På vissa upphandlande myndigheter görs delar av upphandlingarna ute på olika förvaltningar eller avdelningar, vilket ibland innebär att verktyget enbart används för de upphandlingar som görs på den centrala upphandlingsavdelningen.

Det finns stora fördelar med elektroniskt stöd hela vägen i upphandlingen då elektroniska anbud underlättar mycket för leverantörerna. Samtidigt är vissa leverantörsgrupper än så länge inte så datamogna vilket kan göra det till en balansgång.

En åsikt som framfördes var att utvecklingen går alltför långsamt och att det borde vara en självklarhet för alla upphandlande myndigheter att använda elektroniskt stöd för upphandling. En åsikt var att de verktyg för e-upphandling som de testat hade varit ganska invecklade att hantera och var inte så användarvänliga. Vissa av verktygen är mest anpassade till upphandling av varor och därför efterlystes bättre stöd för att hantera upphandling av tjänster.

Flera påtalade fördelarna med ett gemensamt stöd för e-upphandling t.ex. via en statlig ramavtalsupphandling av ett upphandlingsverktyg som upphandlande myndigheter kan avropa från. En kommentar var att detta i så fall bör göras i närtid för ju längre tid en sådan upphandling dröjer ju fler hinner anskaffa verktyg själva och därmed reduceras underlaget för avrop mot ett sådant ramavtal. Det framhölls att en sådan gemensam lösning måste kunna ta hänsyn till de upphandlande myndigheternas olika behov.

Ett ramavtal som täcker systemstöd för hela inköpsprocessen, dvs. inkluderar både upphandling och inköp/beställning som en helhetslösning sågs också som ett intressant alternativ.

En helt annan synpunkt som framfördes var behovet av ett statligt ramavtal för konsultstöd inom upphandlingsområdet. Ett ramavtal som delvis skulle ersätta det konsultstöd som VHS upphandling tidigare tillhandahållit. Vidare efterlystes ett initiativ för att göra statliga myndigheters förfrågningsunderlag mer enhetliga, t.ex. i form av olika mallar.

Kammarkollegiet
Tel: 08-700 08 00
Fax: 08-20 49 69
upphandlingsstodet@kammarkollegiet.se

Kammarkollegiets nationella upphandlingsstöd ska bidra till en mer effektiv, kvalitetsmedveten och rättssäker offentlig upphandling.

Målet är att konkurrensen på marknaden bättre tas tillvara så att skattemedlen kan användas på bästa sätt till nytta för medborgarna, den offentliga sektorn och näringslivet.

KAMMARKOLLEGIET
GRUNDAT 1539